

Қазақстан Республикасының
Қазақстан Республикасының
Ұлттық Банкі

Инфляцияға шолу
2014 жылғы 1-тоқсан

Мазмұны

Мазмұны	2
Негізгі терминдер және ұғымдар	3
Графиктердің және кестелердің тізбесі.....	5
Резюме	7
1. Инфляциялық процестер	8
1.1. Тұтыну бағалары.....	8
1.2. Базалық инфляция	9
1.3. Экономиканың нақты секторындағы бағалар	11
1.3.1. Өнеркәсіп өндірісіндегі бағалар	11
1.3.2. Ауыл шаруашылығындағы бағалар	12
1.3.3. Кәсіпорындар мониторингі.....	13
2. Инфляция факторлары.....	16
2.1. Жиынтық сұраныс	16
2.1.1. Жеке тұтыну және инвестициялық сұраныс.....	16
2.1.2. Мемлекеттік тұтыну	18
2.1.3. Сыртқы сектор	20
2.2. Өндіріс	25
2.3. Еңбек нарығы	26
2.3.1. Еңбекпен қамту және жұмыссыздық	26
2.3.2. Жалақы және өнімділік.....	28
3. Ақша ұсынысы	30
3.1. Ақша агрегаттары	30
3.1.1. Ақша базасы.....	30
3.1.2. Ақша массасы.....	31
3.1.3. Айналыстағы қолма-қол ақша.....	32
3.2. Қаржы нарығы	32
3.2.1. Резиденттердің депозиттері	32
3.2.2. Экономикаға кредиттер	35
3.2.3. Банктердің активтері мен міндеттемелері	38
3.2.4. Қаржы нарығындағы мөлшерлемелер.....	40
4. Ақша-кредит саясатының құралдары мен операциялары.....	43
4.1. Ішкі валюта нарығындағы интервенциялар	44
4.2. Ең төменгі резервтік талаптар	45
4.3. Ашық нарық операциялары.....	46
4.4. Тұрақты механизмдер.....	48

Негізгі терминдер және ұғымдар

1-бөлім бойынша. Инфляциялық процестер

Инфляция Қазақстан Республикасында Астана және Алматы қалаларында, барлық облыс орталықтарында және қалалар мен аудан орталықтарының таңдаулы топтары бойынша халықтың жеке тұтынуы үшін сатып алынатын тауарлардың және қызмет көрсетулердің бағаларының жалпы деңгейінің өзгеруін сипаттайтын тұтыну бағалары индексі (ТБИ) негізінде есептеледі. Инфляцияны есептеуге арналған тұтыну қоржыны үй шаруашылығы шығыстарының құрылымын көрсетеді және халық тұтынуында неғұрлым үлестік салмаққа ие болып отырған 508 тауар мен қызмет көрсетуді қамтиды.

Базалық инфляция – жекелеген әкімшілік, жағдайға байланысты және маусымдылық сипаттағы факторлардың ықпалынан бағаның қысқа мерзімді біркелкі емес өзгеруін болдырмайтын инфляция.

Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі 2004 жылдан бастап мынадай 5 әртүрлі әдістеме бойынша базалық инфляцияны есептеуді жүзеге асырады:

- 1-ші базалық инфляция: көкөніс, жеміс-жидек, бензин және көмір бағасының өсуін есепке алмағандағы инфляция;

- 2-ші базалық инфляция: көкөніс, жеміс-жидек, реттелетін қызмет көрсету және энергия ресурстары бағасының өсуін есепке алмағандағы инфляция;

- 3-ші базалық инфляция: 5 ең жоғары және 5 ең төмен баға өсімдерін есепке алмағандағы инфляция;

- 4-ші базалық инфляция: trimmed mean – ТБИ есептеу кезінде жиынтық салмағы кемінде 8% және 92%-дан асатын құрамдас бөліктер алынып тасталынады, яғни бағасы анағұрлым өзгерген (өскен немесе төмендеген) тауарлар мен қызметтер ескерілмейді;

- 5-ші базалық инфляция: median CPI – ТБИ есептеу кезінде бағалардың өзгеруі бойынша ранжирленген қатардың ортасында болатынды қоспағанда, бағалардың барлық өзгеруі есепке алынбайды, яғни статистикалық медиана. Median CPI жиынтық салмағы 50%-ға тең немесе асатын бірінші құрамдас бөлік бағасының өзгеруіне тең болады.

2002 жылдан бастап Ұлттық Банк жүргізетін **Кәсіпорындар мониторингі** шеңберінде нақты сектор кәсіпорындарының инфляциялық күтулерін зерттеу жүзеге асырылуда. Бұл зерттеу пікіртерім жүргізілген кәсіпорындар басшыларының кәсіпорындардың өндірістік қызметіне қатысты бағаларымен, оның ішінде өткен және алдағы тоқсандағы дайын өнімге және өндірісте пайдаланылатын шикізат пен материалдарға сұраныс және бағаға қатысты сапалық бағаларымен («көтеріледі», «төмендейді», «өзгеріссіз қалады») сипатталады.

Диффузиялық индекс кәсіпорындардың «көтеріледі» деген жауаптары үлесінің және кәсіпорындардың «өзгеріссіз» деген жауаптары жартысының үлесі сомасы ретінде шығарылады. Бұл индекс қаралып отырған көрсеткіштің өзгеріс динамикасын сипаттайтын жинақталған индикатор болып табылады. Бұл ретте индекстің 50-ден жоғары мәні көрсеткіштің оң өзгерісін, 50-ден төмен мәні теріс өзгерісін білдіреді.

2-бөлім бойынша. Инфляция факторлары

Бюджетке **түсімдерге** кірістер (салық түсімдері, салыққа жатпайтын түсімдер, негізгі капиталды сатудан түскен түсімдер), бюджеттік кредиттерді өтеу, мемлекеттің қаржылық активтерін сатудан түсімдер кіреді.

Бюджеттің **шығыстары** шығындар (ағымдағы және күрделі), бюджеттік кредиттер, қаржылық активтерді сатып алу болып табылады.

3-бөлім бойынша. Ақша ұсынысы

Ақша базасына (резервтік ақша) Ұлттық Банктің кассаларындағы қолма-қол ақшаны қоспағанда, Ұлттық Банк айналысқа шығарған қолма-қол ақша (Ұлттық Банктен тыс қолма-қол ақша), банктердің аударылатын және басқа депозиттері, аударылатын банктік емес қаржылық ұйымдардың депозиттері мен мемлекеттік және мемлекеттік емес қаржылық емес ұйымдардың Ұлттық Банктегі теңгедегі ағымдағы шоттары кіреді.

Тар ақша базасы банктердің Ұлттық Банктегі басқа депозиттерін есепке алмағандағы ақша базасын білдіреді.

M1 ақша агрегаты айналыстағы қолма-қол ақша сомасы және банктік емес заңды тұлғалардың және халықтың теңгедегі аударылатын депозиттері сомасы ретінде есептеледі.

M2 ақша агрегаты M1 ақша агрегатына плюс теңгедегі басқа депозиттер және банктік емес заңды тұлғалардың және халықтың шетел валютасындағы аударылатын депозиттеріне тең.

Ақша массасы (M3) Ұлттық Банктің және банктердің баланстары шоттарын шоғырландыру негізінде айқындалады. Ол айналыстағы қолма-қол ақшадан және заңды тұлға - резиденттер мен үй шаруашылығы - резиденттердің ұлттық және шетел валютасындағы аударылатын және басқа депозиттерінен тұрады.

Аударылатын депозиттер – барлық депозиттер, бұлар: 1) кез келген уақытта номиналы бойынша айыппұлсыз және шектеусіз ақшаға айналдыруға болатын; 2) чектің, траттаның немесе жиро-тапсырмалардың көмегімен еркін аударылатын; 3) төлемдерді жүзеге асыру үшін кеңінен пайдаланылатын депозиттер. Аударылатын депозиттер тар ақша массасының бір бөлігі болып табылады.

Басқа депозиттерге, негізінен, белгілі бір уақыт кезеңі өткеннен кейін алуға болатын немесе әдеттегі коммерциялық операцияларға пайдалану үшін қолайлылығын азайтатын әр түрлі шектеулері бар және негізінен жинақ ақшасы тетіктеріне қойылатын талаптарға жауап беретін жинақ және мерзімдік депозиттер жатқызылады. Сонымен қатар, басқа депозиттерге сондай-ақ шетел валютасымен көрсетілген, аударылмайтын салымдар мен депозиттер кіреді.

KazPrime индикаторы Қазақстанның банкаралық депозиттерінің KazPrime индикаторын қалыптастыру туралы келісімге қатысушы банктерде банкаралық депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы ставкасын білдіреді. Әрбір баға белгілеуге Келісімге қатысушылардың бірінің депозитіне ақша тарту және орналастыру ставкасы, сондай-ақ ақша орналастыру және тарту көлемі қосылады. Баға белгілеудің ең төменгі көлемі – 150 млн. теңге. Баға белгілеулер арасындағы ең жоғары спрэд – 100 базистік тармақ (жылдық 1,00%). Жобаны іске қосу сәтінде банкаралық депозиттің жүйеленген мерзімі үш ай болады.

4-бөлім бойынша. Ақша-кредит саясатының құралдары және операциялары

Ұлттық Банктің Қазақстан қор биржасындағы (ҚҚБ) валюталық сауда-саттықтарға **қатысу коэффициенті** Ұлттық Банктің ҚҚБ-дағы сауда-саттықтың нетто-көлеміне нетто-қатысуының арақатынасы (шетел валютасын сатып алу минус сату) ретінде есептеледі.

Ақша нарығындағы Ұлттық Банк операцияларының сальдосы айналыстағы қысқа мерзімді ноталар, банктердің Ұлттық Банктегі депозиттік және корреспонденттік шоттарындағы қалдықтар көлемінің өзгеруі және мемлекеттік бағалы қағаздарды сатып алу және сату бойынша нетто-операциялар сомасы ретінде есептеледі.

Графиктердің және кестелердің тізбесі

Графиктер

- 1-график. Тоқсандық инфляцияның және оның құрамдас бөліктерінің серпіні
- 2-график. Жылдық инфляцияның және оның құрамдас бөліктерінің серпіні
- 3-график. Тоқсандық инфляцияның және базалық инфляцияның серпіні
- 4-график. Жылдық инфляцияның және базалық инфляцияның серпіні
- 5-график. Өнеркәсіп өнімін өндіруші кәсіпорындардың бағалары индексінің серпіні
- 6-график. Ауылшаруашылығы өнімі бағасы индексінің серпіні
- 7-график. Сұраныс пен баға өзгерісінің диффузиялық индекстері
- 8-график. Жиынтық сұраныстың құрамдас бөліктерінің ЖІӨ-нің өсуіне үлесі
- 9-график. Халықтың шығыстары мен кірістерінің серпіні
10. Негізгі капиталға инвестициялардың шығыстар серпіні
11. Мемлекеттік бюджеттің орындалуы
12. Мемлекеттік бюджетті орындау (жылдық мәліметтер)
13. Металдардың әлемдік бағасының серпіні
14. Мұнайдың (Брент), бидайдың (АҚШ) әлемдік бағасының серпіні
15. Ағымдағы операциялар шотының балансы
16. Теңгенің нақты айырбас бағамдарының индекстері
17. Теңгенің АҚШ долларына шаққандағы номиналдық айырбастау бағамының серпіні
18. Теңгенің еуроға және ресей рубліне шаққандағы ресми бағамының серпіні
19. Нақты ЖІӨ-нің өсуіне экономиканың негізгі салаларының үлесі
20. Экономикалық белсенді халықтың құрылымы
21. Нақты жұмыссыздық деңгейі
22. Еңбек өнімділігінің және нақты жалақының серпіні
23. Ақша агрегаттарының серпіні
24. Ақша мультипликаторының және оның құраушыларының серпіні
25. Депозиттердің және мерзімді депозиттер бойынша сыйақы мөлшерлемелерінің серпіні
26. Заңды тұлғалардың депозиттерінің өзгеру серпіні
27. Жеке тұлғалардың депозиттерінің өзгеру серпіні
28. Экономикаға кредиттер және олар бойынша сыйақы мөлшерлемелерінің серпіні
29. Заңды тұлғаларға берілген кредиттердің серпіні
30. Халыққа берілген кредиттердің серпіні
31. Банктердің активтерінің серпіні
32. Банктердің активтерінің құрылымы
33. Банктердің міндеттемелерінің серпіні
34. Банктердің міндеттемелерінің құрылымы
35. KazPrime индикаторының серпіні және ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесі
36. РЕПО операциялары бойынша мөлшерлемелер серпіні
37. Ұлттық Банк мөлшерлемелері дәлізінің шекаралары
38. Банктердің Ұлттық Банктегі корреспонденттік шоттардағы қалдықтары
39. Ішкі валюта нарығындағы сауда-саттық көлемі
40. Ұлттық Банктің Қазақстан қор биржасындағы қатысу коэффициенті
41. Ең төменгі резервтік талаптар нормативінің орындалуы
42. Қысқа мерзімді ноттарды орналастыру көлемі және олар бойынша кірістілік
43. Айналыстағы қысқа мерзімді ноттар
44. Ұлттық Банк тартқан депозиттер бойынша сыйақы көлемі және мөлшерлемелері

- 45. Ұлттық Банктің банктерден тартылған депозиттері бойынша өтелмеген міндеттемелерінің көлемі
- 46. Ұлттық Банктің қайта қаржыландыру қарыздарының көлемі
- 47. Ұлттық Банктің қайта қаржыландыру қарыздары бойынша өтелмеген міндеттемелерінің көлемі

Кестелер

- 1-кесте. Баға индекстерінің және сауда талаптарының өзгеруі
- 2-кесте. Ұлттық Банктің активтері мен пассивтерінің өзгеру серпіні
- 3-кесте. Ақша массасының өзгеру серпіні
- 4-кесте. Резиденттер депозиттерінің өзгеру серпіні

Резюме

Инфляциялық процестердің жеделдеуі 2014 жылғы 1-тоқсанда байқалды. 2014 жылғы наурыздың қорытындысы бойынша жылдық инфляция 6,2%-ды құрады, ал 2013 жылғы 4-тоқсанда ол 4,8% деңгейде тіркелді. Теңгенің АҚШ долларына айырбастау бағамына 2014 жылғы 11 ақпанда жүргізілген түзету бағалар өсуінің негізгі көзі болды. Бұл ретте, тұтыну тауарлары бағаларының өсу қарқыны айтарлықтай күшейді, ал ақылы қызмет көрсету тарифтерінің өсу қарқыны бәсеңдей бастады. Бұған сондай-ақ табиғи монополиялар тарифтерін көтеруге 2014 жылғы 1 мамырға дейін мораторий енгізу себепші болды. Үкімет пен жергілікті атқарушы органдар бағаларды тұрақтандыру және бағалардың негізсіз өсуі мен тауарларды тапшылығына жол бермеу жөнінде қабылдаған шаралар баға қысымын төмендетуге себепші болды.

2014 жылғы қаңтар-наурызда инфляция 3,3%-ды құрады (2013 жылғы 1-тоқсанда – 1,9%), бұл 2013 жылғы 4-тоқсанға қарағанда едәуір, 1,5%-ға көп. Тұтыну бағалары индексінің құрылымында тауарлар мен қызмет көрсетулердің барлық негізгі топтарының бағалары өсті. Азық-түлік және азық-түлікке жатпайтын тауарлар бағасы өсуінің жеделдеуі ұлттық валютадағы импорттық тауарлардың қымбаттауы есебінен болды.

2014 жылғы 1-тоқсанда инфляцияның қалыптасуы монетарлық факторлардың барынша аз әсер етуі аясында болды. Экономикаға ақша ұсынысының негізгі көрсеткіші болып табылатын ақша массасы 2014 жылғы қаңтар-наурызда 10,3% ұлғайып, 12796,2 млрд. теңгені құрады. Жалпы алғанда ақша ұсынысы жылдық есептеумен экономиканың қажеттілігіне сәйкес келеді және оның көлемі экономиканың одан әрі өсуін қамтамасыз ету үшін жеткілікті.

Бұл ретте Қазақстан Республикасының Статистика агенттінің алдын ала деректері бойынша ЖІӨ нақты өсуі 2014 жылғы 1-тоқсанда 3,8%-ды құрады.

Экономиканың нақты секторында дамудың әртүрлі бағыттағы үрдісі байқалып отыр. Өнеркәсіп өндірісі 2014 жылғы 1-тоқсанда 0,3%, оның ішінде негізінен тау-кен өндіру өнеркәсібі мен карьерлер өндіруде өндірістің 0,8% құлдырау есебінен төмендеді. Электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны кондиционирлеу көлемі 1,6%, өңдеуші өнеркәсіп көлемі 0,3% ұлғайды. Ауылшаруашылығының өсуі сол кезеңде 3,6%-ды, құрылыстың өсуі 3,9%-ды құрады.

2014 жылғы 1-тоқсанда Ұлттық Банк ақша-кредит саясатын іске асыру мақсатында ақша нарығында теңгелік қысқа мерзімді өтімділікті реттеуге бағытталған операцияларды жүргізуді жалғастырды. Ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесі 2014 жылғы 1-тоқсанда өзгермей, жылдық 5,5% деңгейде қалды, банктерден тартылатын депозиттер бойынша мөлшерлеме өзгерді.

Банктердің Ұлттық Банктің эмиссияланатын бағалы қағаздарына сұранысы шектеулі болып қалды. Мәселен, 2014 жылғы қаңтар-наурызда шығарылған қысқа мерзімді ноттардың көлемі 8,9 млрд. теңгені құрады, бұл 2013 жылғы осындай кезеңге қарағанда 4 есе төмен. Бұл ретте 2014 жылғы ақпан-наурызда қысқа мерзімді ноттарды шығару жүзеге асырылған жоқ. Сондай-ақ банктерден тартылған депозиттердің көлемі осы кезеңде 267,3 млрд. теңгеге дейін 4,7 есе төмендеді.

Банктердегі жалпы депозиттер 2013 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 13,3% ұлғая отырып, 2014 жылғы наурызда 11476,3 млрд. теңгені құрады. Бұл ретте жеке тұлғалардың депозиттері көлемінің өсуі 45,0% құрады.

Экономиканы кредиттеу 2013 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 2014 жылғы наурызда 12166,6 млрд. теңгеге дейін 7,7% өсті. Халыққа берілген кредиттер көлемінің өсуі көрсетілген кезеңде 6,3% құрады.

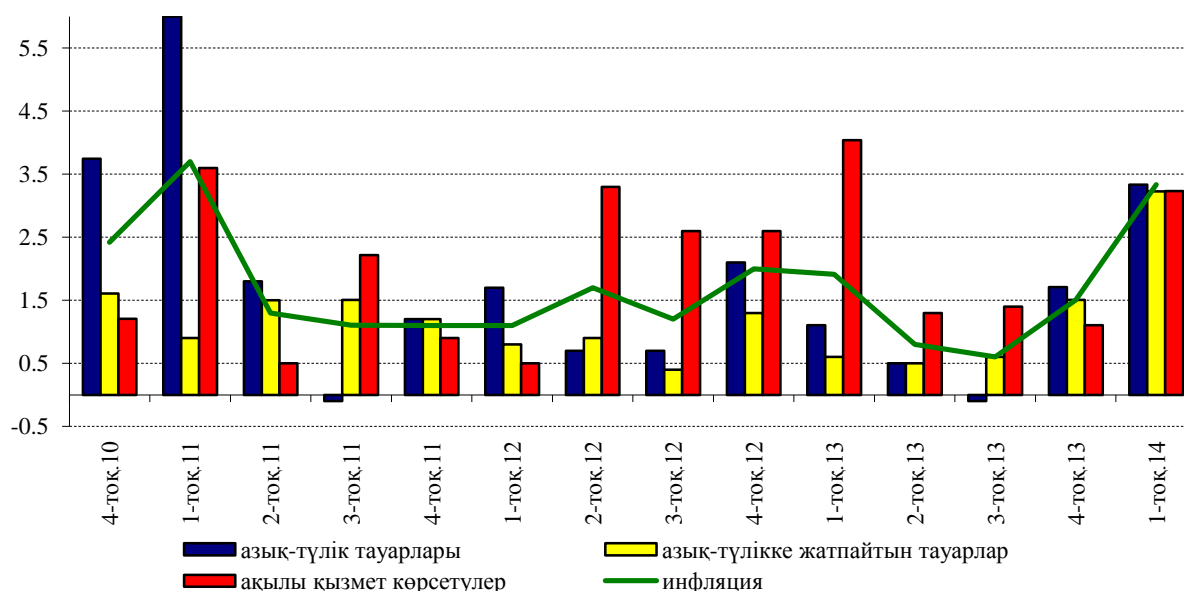
1. Инфляциялық процестер

1.1. Тұтыну бағалары

2014 жылғы 1-тоқсанда тоқсандық инфляцияның негізінен 2014 жылғы ақпанда айырбастау бағамын түзету нәтижесінде күрт жеделдеуі байқалды. Осы кезеңде инфляция 3,3%-ды құрады (2013 жылғы 1-тоқсанда – 1,9%), ал 2013 жылғы 4-тоқсанда 1,5% белгіде қалыптасты. 2014 жылғы қаңтар-наурызда инфляцияның қалыптасуына тұтыну бағалары индексінің барлық негізгі тобы бірдей дәрежеде әсер етті. Азық-түлік тауарларының бағалары 3,3% өсті 2013 жылғы 1-тоқсанда – 1,1%). Азық-түлікке жатпайтын тауарлардың және ақылы қызметтердің бағалары 3,2% бойынша (тиісінше 0,6% және 4,0%) қымбаттады (1).

1-график

Тоқсандық инфляцияның және оның құрамдас бөліктерінің серпіні (өткен кезеңге %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

2013 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 2014 жылғы наурызда азық-түлік тауарларының ішінде көбінесе жеміс пен көкөніс 15,5%, оның ішінде пияз 43,8%, капуста 37,9%, картофель 25,3%, сәбіз 11,2%, қант 9,0%, күріш 4,0%, сүт өнімдері 3,9%, оның ішінде ірімшік 8,1%, сүзбе 7,2% қымбаттады. Сонымен қатар балық және балық өнімдерінің бағасы 2,7%, макарон өнімдерінің бағасы 1,9%, нан бағасы 1,2%, кондитерлік бұйымдар мен алкогольсіз сусындар бағасы 1,4%, шай бағасы 1,3% өсті. Көрсетілген кезеңде жұмыртқа 12,2%, қарақұмық жармасы 3,5%, күнбағыс майы 1,8% арзандады.

Азық-түлікке жатпайтын тауарлар тобында 2014 жылғы қаңтар-наурызда сыртқы киім мен маталардың бағасы 2,2%, аяқ-киім бағасы 1,2%, дәрі-дәрмек бағасы 3,3%, үй тұрмысында пайдаланылатын заттар бағасы 4,8%, оның ішінде тұрмыстық аспаптар мен жөндеу 6,5%, жуу және тазалау құралдары 5,8% өсті. Бензиннің құны 0,1%, дизель отынының құны 0,4% көтерілді.

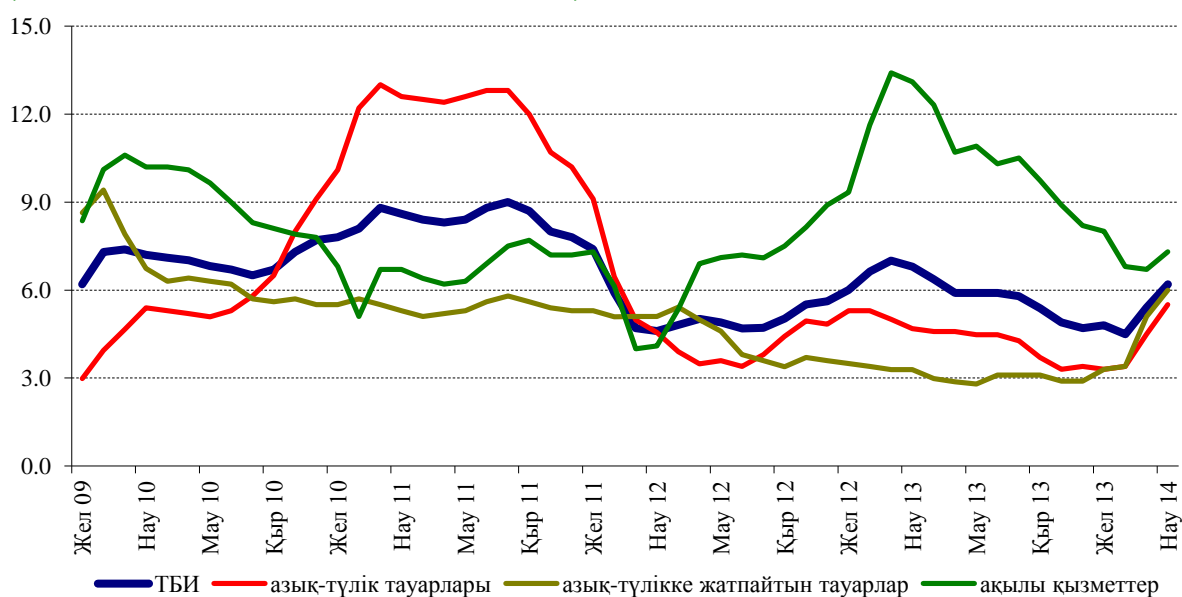
2014 жылғы 1-тоқсанда ақылы қызмет көрсету құрылымында тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық қызметтерінің ақысы 4,1% көтерілді. Бұл ретте суық су

үшін ақы 4,9%, тұрғын үй жалдау ақысы 7,0%, қоқыс жинау ақысы 5,2%, электр энергиясы мен тарату желісі бойынша тасымалданатын газ ақысы 5,1%, ыстық су ақысы 2,7%, тұрғын үйді ұстау ақысы 2,6% өсті. Сондай-ақ көлік қызметінің бағасы 3,6% өсті (негізінен теміржол көлігі қызметінің 9,2% қымбаттауы есебінен), медициналық қызмет көрсету бағасы 5,5%, сондай-ақ мейрамханалар мен қонақ үйлер қызметтерінің бағасы 4,0% өсті.

2014 жылғы наурызда инфляция жылдық көрсетумен 6,2%-ды құрады (2013 жылғы желтоқсанда – 4,8%). 2013 жылғы наурызбен салыстырғанда 2014 жылғы наурызда азық-түлік тауарлары 5,5% (3,3%-ға), азық-түлікке жатпайтын тауарлар 6,0% (3,3%-ға), ақылы қызмет көрсетулер 7,3% (8,0%-ға) қымбаттады (2).

2-график

Жылдық инфляцияның және оның құрамдас бөліктерінің серпіні (алдыңғы жылдың тиісті айына %-бен)

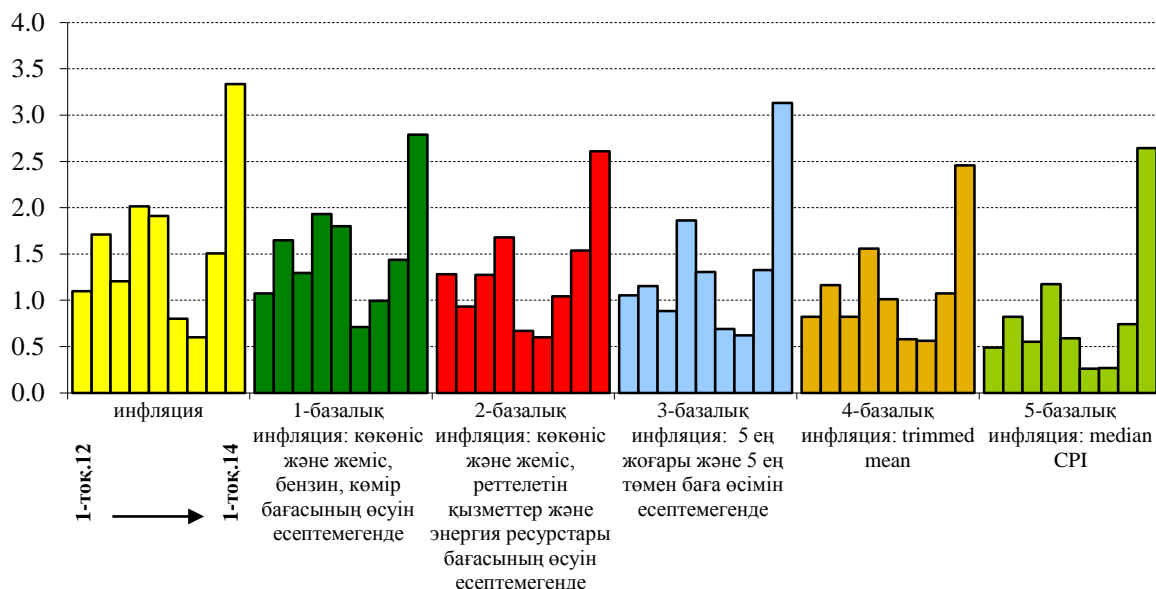
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

1.2. Базалық инфляция

2014 жылғы 1-тоқсанда базалық инфляцияның көрсеткіштері өткен тоқсанмен және сол сияқты 2013 жылғы тиісті тоқсанмен салыстырғанда анағұрлым жоғары деңгейде қалыптасты. Бұл ретте базалық инфляцияның барлық көрсеткіштері инфляцияның жалпы деңгейінен асқан жоқ (3). Бұл базалық инфляцияны есептеу кезінде алып тасталынатын жекелеген тауарлар мен қызмет бағасының өсуінің жоғары қарқынымен байланысты. Атап айтқанда, оларға жеміс-көкөніс өнімдерін, тұрғын үй-коммуналдық қызметтерді жатқызуға болады.

3-график

Токсандық инфляцияның және базалық инфляцияның серпіні (өткен кезеңге %-бен)

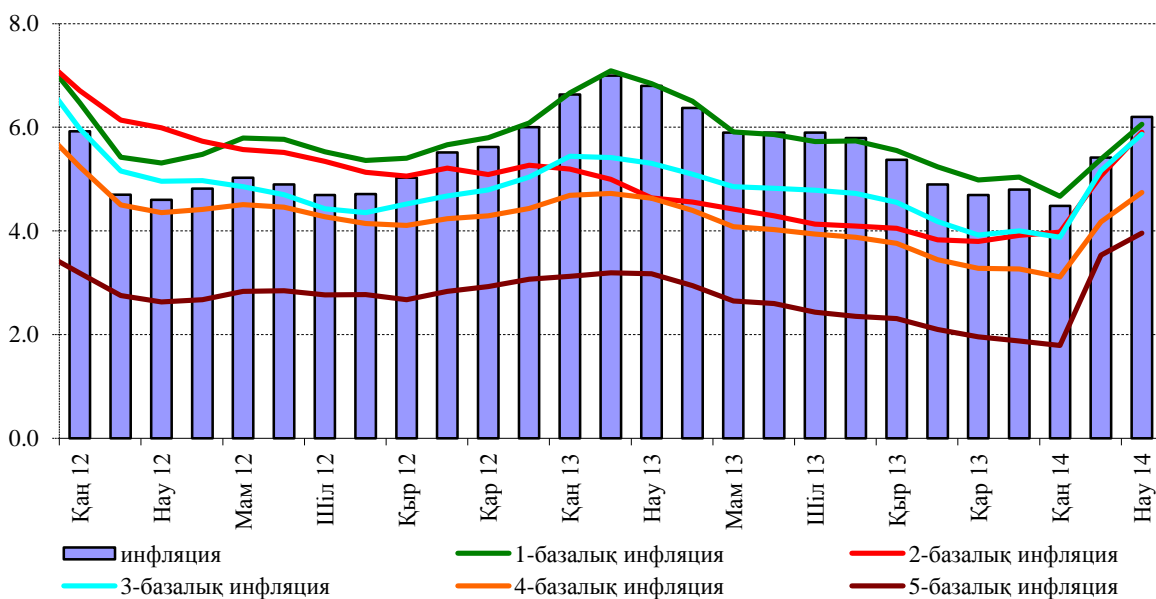

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

Базалық инфляцияның жылдық көрсетудегі көрсеткіштері 2014 жылғы 1-тоқсанда жеделдеді (4). Бұл ретте базалық инфляцияның барлық көрсеткіштері 2014 жылғы наурыздың қорытындысы бойынша жалпы инфляцияның мәнінен аспады. 2014 жылғы наурыздың қорытындысы бойынша базалық инфляцияның жылдық көрсетудегі барлық көрсеткіштері 2013 жылғы желтоқсанның көрсеткіштерімен салыстырғанда неғұрлым жоғары деңгейде қалыптасты. Бұл инфляциялық процестердің 2014 жылғы 1-тоқсанда байқалған кейбір жеделдеуін растайды (4).

4-график

Жылдық инфляцияның және базалық инфляцияның серпіні (өткен жылдың тиісті айына %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

1.3. Экономиканың нақты секторындағы бағалар

1.3.1. Өнеркәсіп өндірісіндегі бағалар

2014 жылғы 1-тоқсанда өнеркәсіп өнімдерін шығаратын кәсіпорындардың бағалары 11,3% көтерілді (2013 жылғы 1-тоқсанда 1,5% өсті). Өндірілген өнім құнының бағасы 12,0% өсті, бұл ретте оның құрамындағы аралық тұтыну өнімінің бағасы 13,6% қымбаттады, өндіріс құралдарының бағасы 6,2% өсті, тұтыну тауарларының бағасы 1,6% қымбаттады. Өндірістік сипаттағы қызмет көрсетулер 3,9% қымбаттады.

2014 жылғы 1-тоқсанда тау-кен өндіру саласындағы бағалар 2013 жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда 14,0% өсті (2013 жылғы 1-тоқсанда – 2,1% өсті), бұған негізінен ұлттық валютаның бағамына ақпанда жүргізілген түзету себепші болды.

Энергия ресурстарының құны өткен тоқсанда 2,6% төмендегеннен кейін 2014 жылғы 1-тоқсанда 14,3% өсті (2013 жылғы 1-тоқсанда 1,6% өсті). Шикізат энергия ресурстарының құрамында мұнай өндіру бағасы үш ай қатарынан өсу (анағұрлым өсу наурызда 11,0%) есебінен 15,1% көтерілді (2013 жылғы 1-тоқсанда 1,4% өсті), газ конденсатының құны 19,3% өсті (2013 жылғы 1-тоқсанда 3,3% өсті).

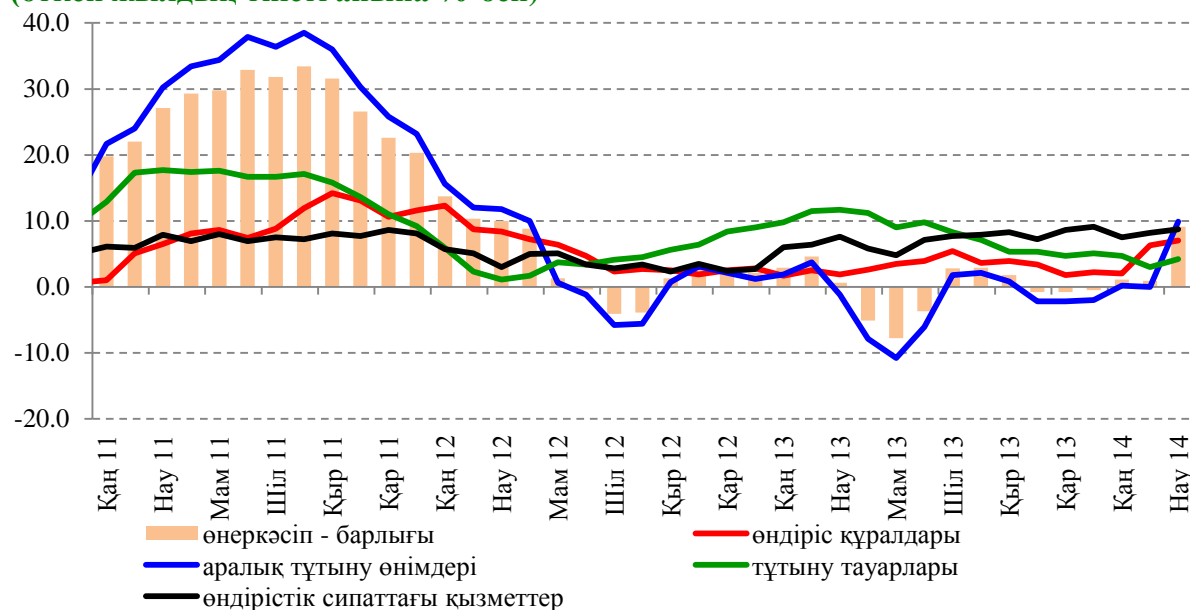
Өндеуші өнеркәсіптегі бағалар өткен тоқсанда 0,4% төмендегеннен кейін есепті кезеңде 6,2% өсті (2013 жылғы 1-тоқсанда 0,8% төмендеді). Бұл ретте 2014 жылғы 1-тоқсанда металлургия өнеркәсібіндегі бағалар 13,8% өсті, тамақ өнімдерін өндіру 3,0% қымбаттады, мұнай өндеу өнімдерінің бағасы 6,1% көтерілді.

Электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны кондиционерлеу салаларында 2014 жылғы 1-тоқсанда бағалар 8,7% өсті (2013 жылғы 1-тоқсанда 4,8% өсті).

2014 жылғы наурызда өнеркәсіп өндірісінде бағаның өсуі жылдық көрсетумен (2013 жылғы наурызбен салыстырғанда 2014 жылғы наурыз) 9,1% құрады (2013 жылғы желтоқсанда бағаның өсуі жылдық көрсетумен 0,5% құрады) (5).

5-график

Өнеркәсіп өнімін өндіруші кәсіпорындардың бағалары индексінің серпіні (өткен жылдың тиісті айына %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

Өндірілген өнім бағасы жылдық көрсетумен 9,1% қымбаттады, бұл ретте аралық тұтыну өнімінің бағасы 9,9% өсті, тұтыну тауарлары 4,2% қымбаттады, өндіріс құралдарының бағасы 7,0% өсті. Өндірістік сипаттағы қызметтер 8,7% қымбаттады.

1.3.2. Ауыл шаруашылығындағы бағалар

2014 жылғы 1-тоқсанда барлық арналар бойынша өткізілген ауыл шаруашылығы өнімдерінің бағасы 1,1% көтерілді (2013 жылғы 1-тоқсанда 3,1% өсті). Ауыл шаруашылығындағы бағалар серпіні мал шаруашылығымен салыстырғанда, өсімдік шаруашылығында бағалардың неғұрлым жоғары өсуінің әсер етуімен қалыптасты.

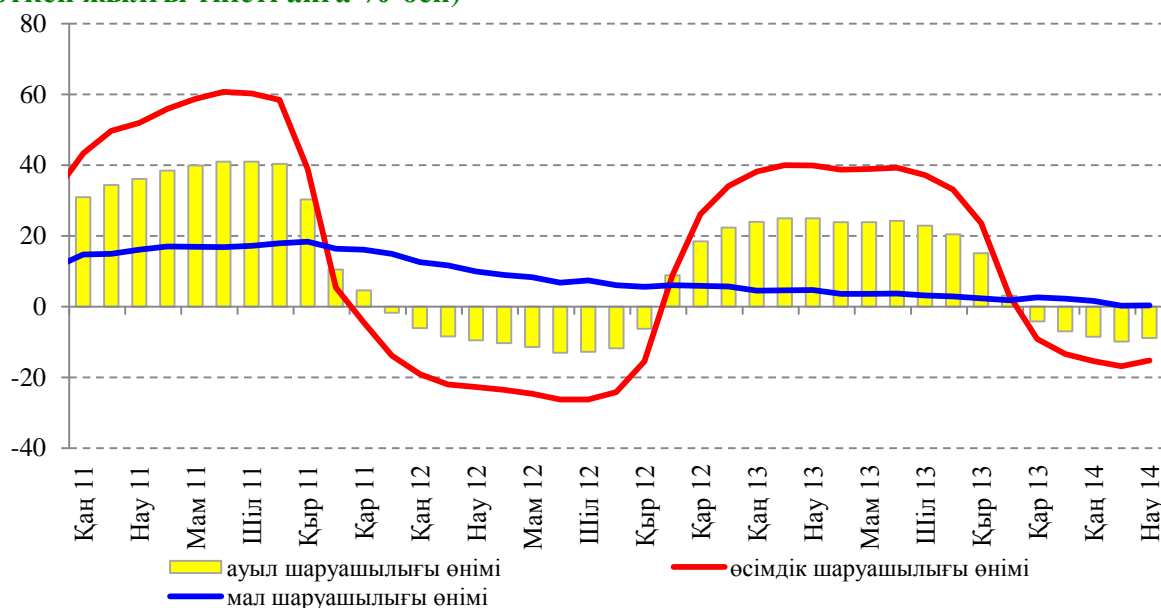
Өткен тоқсанда бағалардың 9,7% төмендеуімен салыстырғанда, 2014 жылғы қаңтар-наурызда өсімдік шаруашылығы өнімінің бағасы 1,6% қымбаттады (2013 жылғы 1-тоқсанда 3,9% өсті). Өсімдік шаруашылығының құрамында дәнді дақылдардың бағасы 1,2% көтерілді, көкөністің бағасы 10,6% қымбаттады, картоп бағасы 7,3% өсті.

Мал шаруашылығы өнімдері 2013 жылғы 4-тоқсанда бағаның 5,0% өскеннен кейін 2014 жылғы 1-тоқсанда 0,2% қымбаттады (2013 жылғы 1-тоқсанда 2,1% өсті). 2014 жылғы қаңтар-наурызда мал және құс етінің бағасы 1,6% өсті, шикі сүттің бағасы 5,9% өсті, жұмыртқа бағасы 30,4% төмендеді.

2014 жылғы наурыздың қорытындысы бойынша ауыл шаруашылығы өнімінің бағасы жылдық көрсетумен 8,9% төмендеді. Бұл ретте өсімдік шаруашылығы өнімі 15,2% арзандады, мал шаруашылығы өнімінің бағасы 0,4% өсті (6).

6-график

Ауылшаруашылығы өнімі бағасы индексінің серпіні (өткен жылғы тиісті айға %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

1.3.3. Кәсіпорындар мониторингі

2014 жылғы 1-тоқсанда кәсіпорындардың дайын өніміне сұраныс жалпы алғанда экономиканың нақты секторы бойынша шамалы төмендеді, мұны сұраныстың өзгеруінің диффузиялық индексінің 41,9 деңгейге дейін (2013 жылғы 4-тоқсандағы 49,4-тен) төмендеуі растайды. Көрсеткіштің төмендеуі өніміне сұраныс ұлғайған (2013

жылғы 4-тоқсандағы 20,1%-дан 13,1%-ға дейін) кәсіпорындар үлесінің азаюы және өз өніміне сұраныстың төмендеуін (2013 жылғы 4-тоқсандағы 21,4%-дан 29,4%-ға дейін) атап өткен кәсіпорындар үлесінің ұлғаюы есебінен болды.

Сұраныстың анағұрлым төмендеуі «тұру және тамақтану бойынша қызмет көрсету», «автомобильдер мен мотоциклдердің көтерме және бөлшек саудасы, жөндеу», «өндеуші өнеркәсіп», «көлік және қоймаға сақтау», «құрылыс» сияқты салаларда байқалды: осы салалар бойынша диффузиялық индекс тиісінше 2013 жылғы 4-тоқсандағы 60,8, 47,8, 44,5, 48,9 және 47,9-дан 38,6, 37,6, 38,4, 40,3 және 41,5-ке дейін төмендеді. Сонымен қатар, сұраныстың айтарлықтай өсуі «сумен жабдықтау; кәріз жүйесі, қалдықтарды жинауды және таратуды бақылау» саласында болды: диффузиялық индекс тиісінше 2013 жылғы 4-тоқсандағы 44,2-ден 57,7-ге дейін көтерілді. «Электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауаны кондиционирлеу» саласында сұраныстың өсу қарқынның айтарлықтай бәсеңдеуі болды: диффузиялық индекс 55,4-ке дейін түсті (2013 жылғы 4-тоқсандағы 70,1-ден).

Кәсіпорындардың күтулері бойынша 2014 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 2014 жылғы 2-тоқсанда жалпы алғанда нақты сектор бойынша дайын өнімге сұраныс айтарлықтай ұлғаяды: диффузиялық индекс 55-ті құрады. Бұл ретте сұраныстың өсуі іс жүзінде барлық салаларда күтіледі: құрылыс (диффузиялық индекс 2014 жылғы 1-тоқсандағы 41,5-тен 57-ге дейін көтерілді), «көлік және қоймаға сақтау» (2014 жылғы 1-тоқсандағы 40,3-тен 56,4-ке дейін), «тау-кен өнеркәсібі» (2014 жылғы 1-тоқсандағы 48,1-ден 61,1-ге дейін), «ауыл, орман және балық шаруашылығы» (2014 жылғы 1-тоқсандағы 55,4-тен 61,1-ге дейін), «ақпарат және байланыс» (2014 жылғы 1-тоқсандағы 45,3-тен 52,3-ке дейін), «...көтерме және бөлшек саудасы...» (2014 жылғы 1-тоқсандағы 37,6-дан 53,7-ге дейін). Тек «электрмен жабдықтау, газ, бу беру ...» саласында сұраныстың айтарлықтай төмендеуі күтіледі (диффузиялық индекс 2014 жылғы 1-тоқсандағы 55,4-тен 41-ге дейін түсті), бұған маусымдық фактор себепші болды.

Кәсіпорындардың дайын өнімінің бағасы тұтастай алғанда нақты сектор бойынша 2014 жылғы 1-тоқсанда едәуір өсті: дайын өнім бағасының өзгеруінің диффузиялық индексі 66,5 (2013 жылғы 4-тоқсанда – 54,4) болды. Бұл ретте бағаның өсуі барлық салаларда байқалды: «өндеуші өнеркәсіп» (диффузиялық индекс 68,7 болды), құрылыс (67,3), «электрмен жабдықтау, газ, бу беру...» (65,7), «тұру және тамақтану бойынша қызмет көрсету» (63,2), «ауылшаруашылығы, орман және балық шаруашылығы» (62), «сумен жабдықтау; кәріз жүйесі ...» (61,5).

Тұтынушылық өнім өндіруші кәсіпорындардың дайын өнімінің және қызметтің бағасы (бұдан әрі – тұтыну өнімі мен қызметтің бағасы) 2014 жылғы 1-тоқсанда едәуір өсті: диффузиялық индекс 65,3 (2013 жылғы 4-тоқсанда 54,1 болды) болды.

2014 жылғы 2-тоқсанда 2014 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда тұтастай алғанда экономиканың нақты секторы бойынша дайын өнім бағасының өсу қарқынының біршама баяулауы (диффузиялық индекс 62,8 болды) күтіледі. Бағаның өсу қарқынының ең көп ұлғаюы мынадай: құрылыс (диффузиялық индекс 66,6 болды), өңдеу өнеркәсібі (64,9), «ауылшаруашылығы, орман және балық шаруашылығы» (61,7), «тұру және тамақтану бойынша қызмет көрсету» (61,4), «тау-кен өндіру өнеркәсібі» (60,5) сияқты салаларда күтіледі.

2014 жылғы 2-тоқсанда тұтыну өнімінің және қызметтің бағасы кәсіпорындардың күтулері бойынша қарқынның кейбір баяулауының өсуі жалғасты: баға өзгерісінің диффузиялық индексі 62,2 (2014 жылғы 1-тоқсанда 65,3) болды.

2014 жылғы 1-тоқсанда шикізат пен материалдар бағасы барынша жоғары қарқынмен өсуді жалғастырды: баға өзгерісінің диффузиялық индексі 82,5 (2013 жылғы 4-тоқсанда – 69,7) болды. Бағаның өсу қарқынының ұлғаюы мынадай салаларда

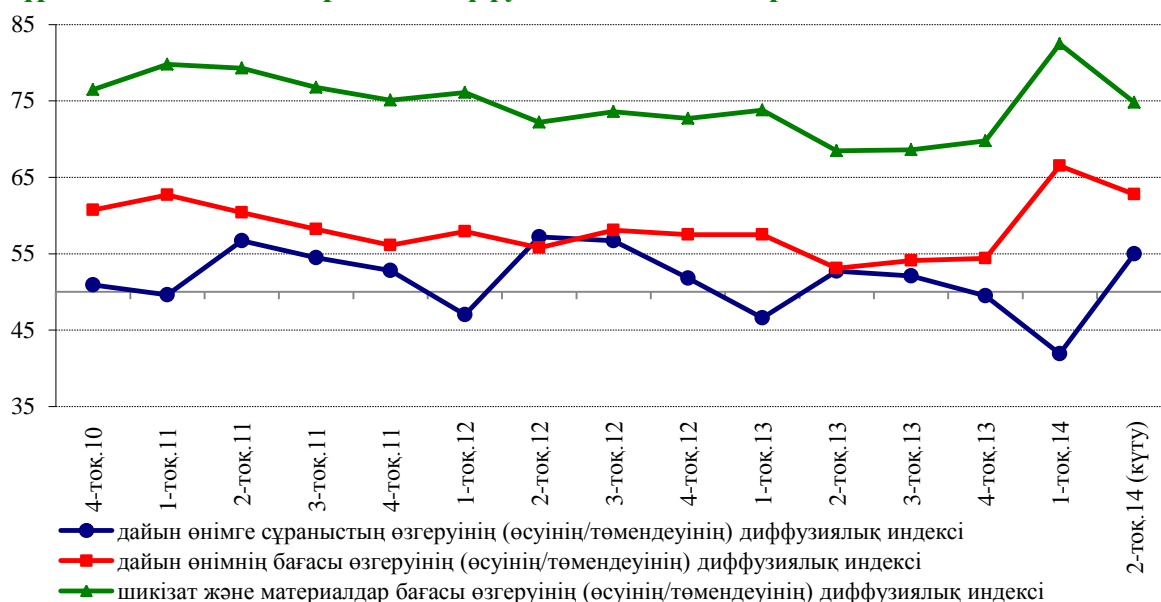
байқалды: «тұру және тамақтану бойынша қызмет көрсету» (диффузиялық индекс 2013 жылғы 4-тоқсандағы 74,2-ден 88,6-ға дейін ұлғайды), «өңдеу өнеркәсібі» (2013 жылғы 4-тоқсандағы 67,9-дан 85,5-ке дейін), «электрмен жабдықтау, газ, бу беру ...» (до 85,5 с 69,5 4-тоқсанда 2013 жылғы), құрылыс (2013 жылғы 4-тоқсандағы 72,7-дан 85-ке дейін), «ауылшаруашылығы, орман және балық шаруашылығы» (2013 жылғы 4-тоқсанда 74,6-дан 84,8-ға дейін), «тау-кен өндіру өнеркәсібі» (2013 жылғы 4-тоқсандағы 73,7-дан 80,6-ға дейін).

Кәсіпорындардың күтулері бойынша, 2014 жылғы 2-тоқсанда шикізат пен материалдардың бағасы өсті, қарқыны едәуір төмендеді (диффузиялық индекс 74,8 болды).

Осылайша, тиісті диффузиялық индекстер серпініне орай кәсіпорындардың бағалары бойынша 2014 жылғы 2-тоқсанда дайын өнімге сұраныстың өсуі және шикізат пен материалдар бағасының баяу өсуі күтіледі (7).

7-график

Сұраныс пен баға өзгерісінің диффузиялық индекстері

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2. Инфляция факторлары

2.1. Жиынтық сұраныс

2013 жылғы 4-тоқсанда түпкілікті пайдалану әдісі бойынша ЖІӨ, 2012 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда, нақты көрсетуде, бағалау бойынша, 6,6%-ға (2012 жылғы 4-тоқсанда өсім, бағалау бойынша 4,4% болды, 2013 жылғы 3-тоқсандағы өсім – 6,5%) ұлғайды.

ЖІӨ-нің 2013 жылғы 4-тоқсандағы өсуі үй шаруашылықтарының ағымдағы тұтынуына шығыстардың төмендеуі кезінде жалпы жинақтың өсуі, сондай-ақ таза экспорттың төмендеуі әсерінен қалыптасты.

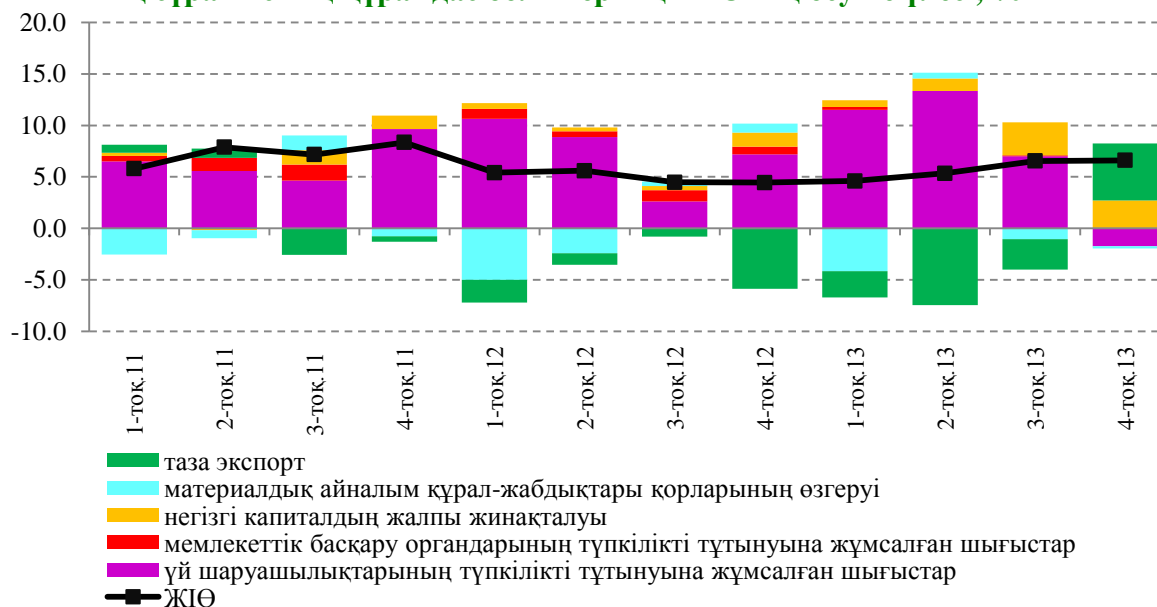
Тұтастай алғанда, бағалау бойынша, 2012 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда түпкілікті тұтыну шығыстары 2013 жылғы 4-тоқсанда 1,7%-ға (2013 жылғы 3-тоқсанда 12,4%-ға өсті) төмендеді, жалпы жинақ 9,2%-ға (5,5%-ға өсті) ұлғайды, ал таза экспорт 76,7%-ға (160%-ға төмендеді) төмендеді.

Нәтижесінде үй шаруашылықтарының және мемлекеттік басқару органдарының тұтынуына жұмсалған шығыстар тиісінше, ІЖӨ-нің (-)1,7% және (+)0,03%, мөлшерінде қалыптасуына теріс және оң үлесін қосты, бұл ретте жалпы жинақ ІЖӨ-ні (+)2,5%-ға көтерді.

Бұл ретте жалпы жинақтау құрамында негізгі капиталды жинақтау үлесіне (+)2,7%, ал материалдық айналым қаражаты қорларының өзгеруіне (-)0,2% тиесілі. Өз кезегінде, таза экспорттың теріс мәнінің қысқаруы ІЖӨ-нің (+)5,5% мөлшерде өсуіне оң әсерін тигізді (8).

8-график

Жиынтық сұраныстың құрамдас бөліктерінің ІЖӨ-нің өсуіне үлесі, %

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

2.1.1. Жеке тұтыну және инвестициялық сұраныс

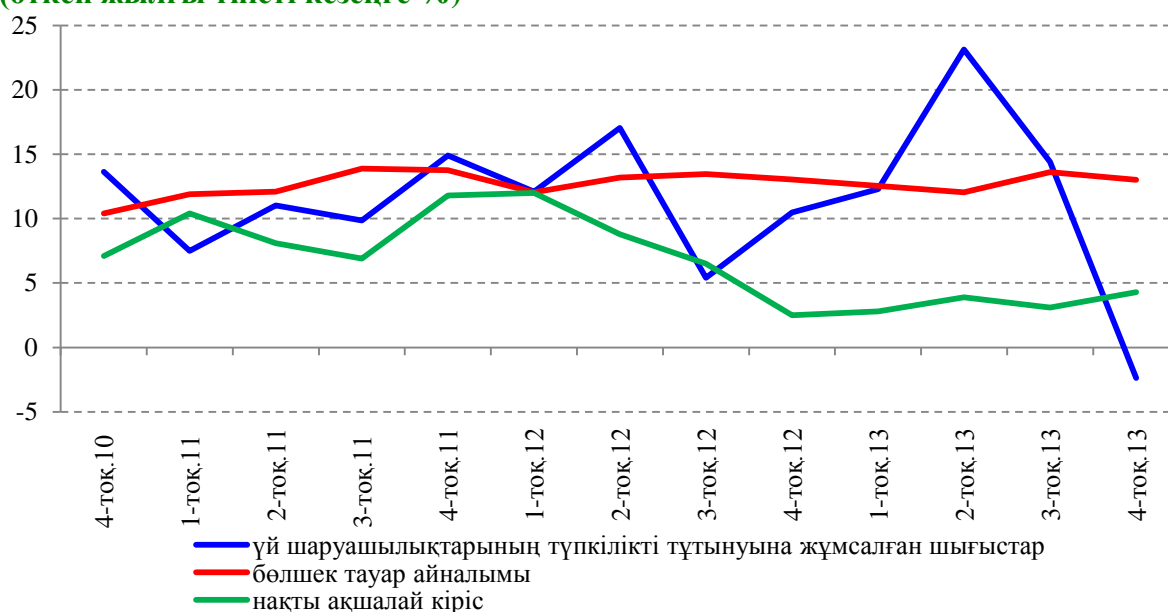
2013 жылғы 4-тоқсанда үй шаруашылықтарының түпкілікті тұтынуына жұмсалған шығыстар 2012 жылғы тиісті кезеңімен салыстырғанда 2,4%-ға қысқарды (2013 жылғы 3-тоқсанда 14,4% өсті).

Нақты көрсетумен берілген жан басына шаққандағы ақша кірісінің өсу қарқыны 2013 жылғы 4-тоқсанда 9,3% дейін жеделдеді (2013 жылғы 3-тоқсанда 9,0%-ға өсті), ал нақты көрсетуде 4,3% дейін жеделдеді (3,1% өсті). Бұл ретте, халық табысының жедел өсуі бөлшек тауар айналымына елеулі әсер еткен жоқ, оның өсу қарқыны 2013 жылғы 3-тоқсанмен салыстырғанда шамалы жеделдегіліп, 13,0% болды (2013 жылғы 3-тоқсанда 13,6%-ға өсті).

Бөлшек тауар айналымының өсу қарқынының жеделдеуі шамалы болды және түпкілікті пайдалану әдісімен ЖІӨ-нің негізгі құрамдас бөліктерінің бірі, атап айтқанда, үй шаруашылықтарын түпкілікті тұтыну шығыстары 2,4%-ға төмендеп, біршама қысқарды, ал осыдан бір тоқсан бұрын бұл өсу 14,4%-ға жетті (9).

9-график

Халықтың шығыстары мен кірістерінің серпіні (өткен жылғы тиісті кезеңге %)

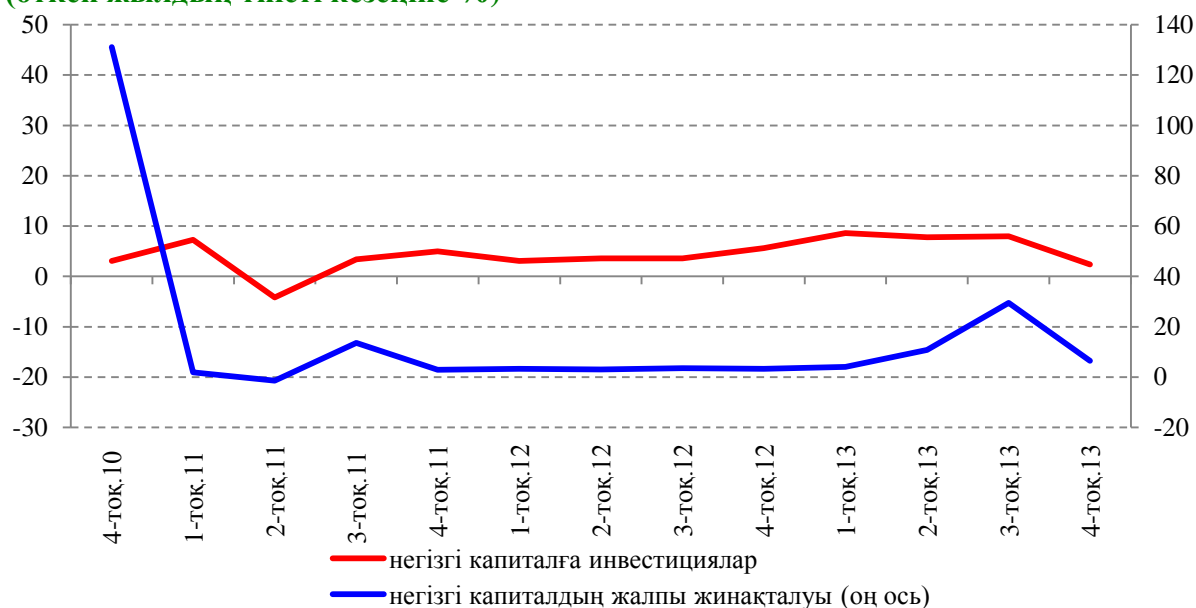
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

Халықтың кірісінің жедел өсуі, тауар айналымы төмендеген кезде, кейбір жағдайда нарықта депозиттердің белсенді түрде өсуіне себепші болды. 2013 жылғы 4-тоқсанда халықтың салымдары тұтастай алғанда 5,2%-ға ұлғайды, бұл ретте ұлттық валютадағы депозиттер 5,1%-ға өсті, осы уақытта шетел валютасындағы салымдар 5,4%-ға ұлғайды.

Кәсіпорындардың инвестициялық белсенділігінің төмендеуі негізгі капиталға инвестициялардың 2013 жылғы 4-тоқсанда 2,3%-ға дейін баяу өсуіне (2013 жылғы 3-тоқсанда 8,0%-ға өсті) себепші болды. Бұл ретте негізгі капиталдың жалпы жинағының өсуі баяулады және 2012 жылғы тиісті тоқсанға өсу көрсеткіші 6,5%-ға дейін қысқарды (2013 жылғы 3-тоқсан – 29,5%-ға өсті), баяу өсуіне қарамастан, негізгі капиталды жалпы жинақтау ІЖӨ-нің (+)2,7% мөлшерде өсуіне оң үлесін қосты, бұл ретте материалдық айналым қаражаты қорларының өзгеруі ІЖӨ-нің (-)0,2% мөлшерде өсуіне теріс әсерін тигізді (10).

10

Негізгі капиталға инвестициялардың шығыстар серпіні (өткен жылдың тиісті кезеңіне %)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

2.1.2. Мемлекеттік тұтыну

2013 жылғы 4-тоқсанда мемлекеттік басқару органдарының түпкілікті тұтынуына арналған шығыстар 2012 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 0,3%-ға көтерілді (2013 жылғы 3-тоқсанда 1,0% өсті).

Тұтастай алғанда, 2013 жылғы 4-тоқсанда мемлекеттік бюджеттің шығыстары 2,1 трлн. теңге сомаға немесе ЖІӨ-ге шаққанда 20,6%-ға қаржыландырылды (2012 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 11,0%-ға ұлғайды).

Мемлекеттік бюджеттің ағымдағы шығындары 1,5 трлн. теңге болды, бұл 2012 жылғы 4-тоқсанға қарағанда 10,4%-ға көп. Ағымдағы шығындар құрамында 2012 жылғы осындай тоқсанмен салыстырғанда қызметтер мен жұмыстарды сатып алуға шығындар (4,1 есе), ішкі қарыздар бойынша сыйақылар төлеу (33,0%), жеке тұлғаларға ағымдағы трансферттер (11,9%), жалақы (5,6%), жұмыс берушілердің жарналары (3,2%) төлеу айтарлықтай ұлғаюды көрсетті. Бұл ретте шекараға ағымдағы трансферттер (92,4%), қорларды сатып алу (88,1%), азаматтардың жекелеген санаттарына жалақы төлеу және жарналар аудару (83,2%), сыртқы қарыздар бойынша сыйақы (11,8%) және заңды тұлғаларға ағымдағы трансферттер (2,5%) шығындары қысқарды.

Мемлекеттік бюджеттің күрделі шығындары 2013 жылғы 4-тоқсанда 2012 жылғы осындай кезеңмен салыстырғанда негізінен, негізгі құралдарды күрделі жөндеу шығыстарының қысқаруы аясында дамуға бағытталған күрделі шығындардың шығыстарын ұлғайту есебінен 1,6%-ға ұлғайды.

Бюджеттік кредиттер 2012 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 2013 жылғы 4-тоқсанда 74,0%-ға төмендеді, қаржы активтерін сатып алу шығыстары 4,6 есе ұлғайды.

2013 жылғы 4-тоқсанда мемлекеттік бюджеттің түсімдері 1625,1 млрд. теңге немесе ЖІӨ-ге шаққанда 15,8% болды, бұл 2012 жылғы 4-тоқсанға қарағанда 20,1%-ға көп. Мемлекеттік бюджет кірістерінің құрылымында екі бап бұрынғысынша басым тұр: салық түсімдері – 90,7% (2012 жылғы 4-тоқсанда – 94,1%), ресми трансферттер – 5,2%

(0,4%). Ресми трансферттердің жоғары үлесі республикалық бюджетке Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан кепілдік берілген трансферттердің 80,5 млрд. теңге мөлшерінде түсуімен қамтамасыз етілді.

Тұтастай алғанда, 2013 жылғы 4-тоқсанда салық түсімдерінен түскен кірістің көрсеткіштері 2012 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 20,1%-ға ұлғайды. Өсу қосылған құнға салық бойынша, корпоративтік табыс салығы бойынша, акциздер бойынша, әлеуметтік салық бойынша, жеке табыс салығы бойынша түсімдердің өсуімен қамтамасыз етілді, ал табиғи және басқа ресурстарды пайдаланғаны үшін түсімдер 13,8%-ға төмендеді.

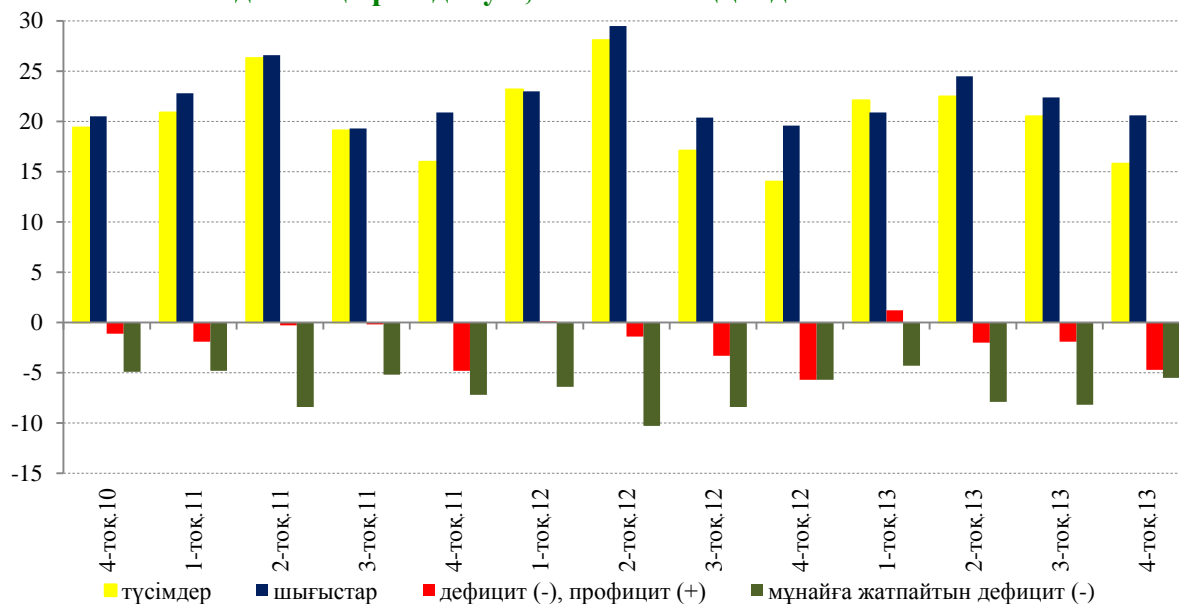
2013 жылғы 4-тоқсанда 2012 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда салықтық емес түсімдер негізінен мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын мемлекеттік мекемелердің тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) сатуынан түскен түсімдерден, мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын мемлекеттік мекемелер салған айыппұлдардан, өсімпұлдардан, санкциялардан, жаза салудан кірістердің өсуі есебінен 7,8%-ға ұлғайды.

2013 жылғы 4-тоқсанда трансферттердің түсуі 2012 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 16,1 есе көтерілді, негізгі капиталды сатудан түскен түсімдер 22,6%-ға төмендеді.

2013 жылғы 4-тоқсанда шығыстардан кірістердің асып түсу нәтижесінде мемлекеттік бюджет 484,7 млрд. теңге тапшылықпен қалыптасты (ІЖӨ-ге шаққанда 4,7%), 2012 жылғы 4-тоқсанда тапшылық 548,5 млрд. теңге (ІЖӨ-ге шаққанда 5,5%) мөлшерінде болды (11). Ұлттық қордан республикалық бюджетке 80,5 млрд. теңге мөлшерінде аударылған кепілді трансферттер болмағанда, 2013 жылғы 4-тоқсанда 565,2 млрд. теңге мөлшеріндегі мұнайға жатпайтын дефицитпен аяқталатындығын атап өткен жөн.

11

Мемлекеттік бюджеттің орындалуы, ІЖӨ-ге шаққанда %-бен

Дерек көзі: Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі 2013 жылғы 4-тоқанда мемлекеттік эмиссиялық бағалы қағаздар шығару арқылы 431,9 млрд. теңге мөлшерінде қарыз қаражатын тартты. Осы кезеңде, сондай-ақ бұдан бұрын

шығарылған бағалы қағаздар бойынша борыштық міндеттемелер 71,7 млрд. теңге сомасына өтелді. Нәтижесінде Ұлттық Банктегі Қазақстан Республикасы Үкіметінің шотындағы қалдық 124,5 млрд. теңгеге төмендеді.

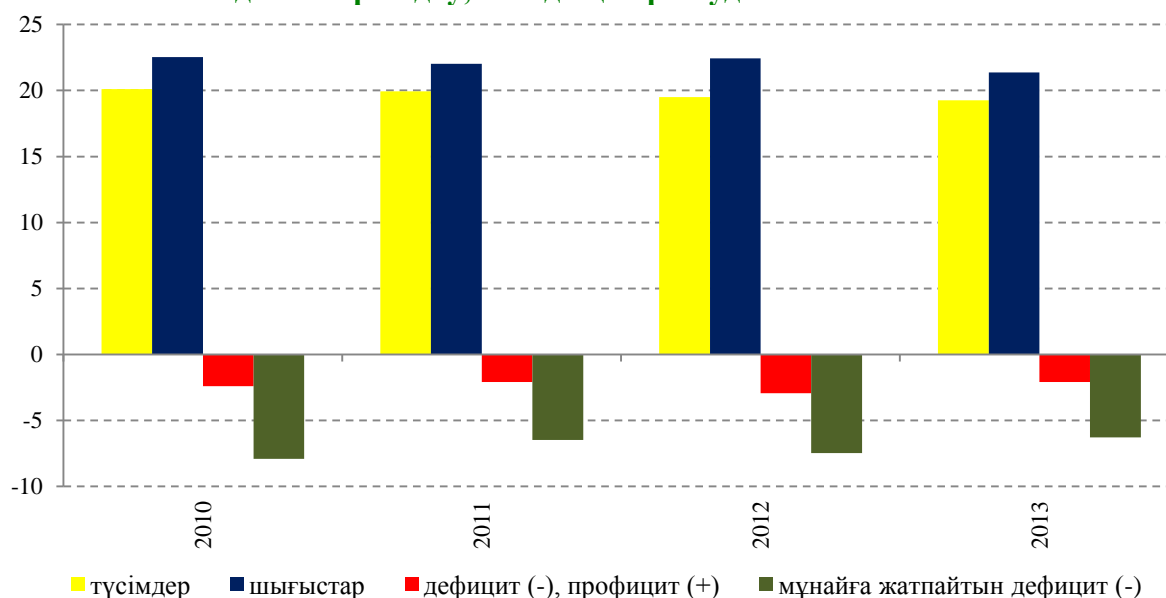
2014 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша Үкіметтің ішкі борышы 3614,6 млрд. теңге (ІЖӨ-ге шаққанда 35,2%) болды, бұл 2012 жылғы 1 қаңтардағы осындай көрсеткішпен салыстырғанда 24,8%-ға көп (ІЖӨ-ге шаққанда 29,1%). Өсу мемлекеттік ұзақ мерзімді жинақтаушы қазынашылық міндеттемелерді (МЕУЖКАМ), мемлекеттік қысқа мерзімді қазынашылық міндеттемелерді (МЕККАМ), мемлекеттік ұзақ мерзімді қазынашылық міндеттемелерді (МЕУКАМ) және мемлекеттік орташа мерзімді қазынашылық міндеттемелерді (МЕОКАМ) шығарумен қамтамасыз етілді.

Үкіметтің сыртқы борышы 2014 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 2013 жылғы 1 қаңтардағы көлемімен (ІЖӨ-ге шаққанда 7,3%) салыстырғанда 7,4%-ға ұлғайып, 783,6 млрд. теңге (ІЖӨ-ге шаққанда 7,6%) болды.

Мемлекеттік бюджет тапшылығының төмендеу үрдісі байқалды. 2013 жылғы 4-тоқсанда жылдық көрсетуде тапшылық ІЖӨ-ге (-)2,1% (2012 жылы – тапшылық ІЖӨ-ге (-)2,9%) болды (12).

12

Мемлекеттік бюджетті орындау, жылдық көрсетуде ЖІӨ-ге %-бен

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

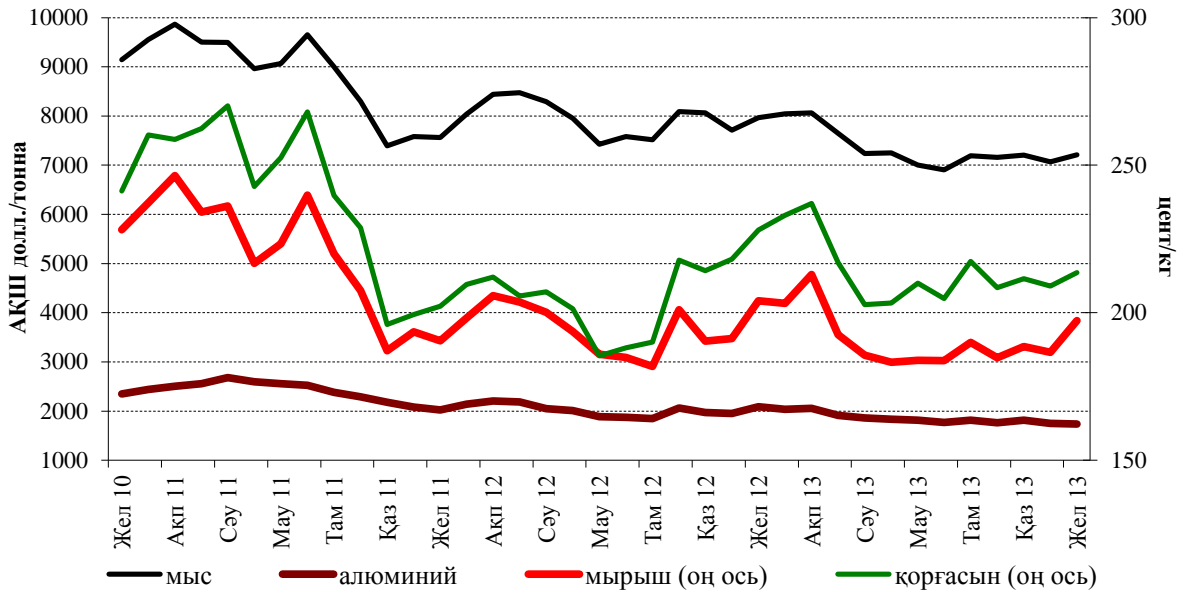
2.1.3. Сыртқы сектор

– Әлемдік бағалар

2013 жылғы 4-тоқсанда металдардың жекелеген түрлерінің бағасының өсуі байқалды. Мәселен, мыстың бағасы 2013 жылғы 4-тоқсанда 1,1%-ға өсті және осы кезеңде орташа алғанда бір тонна үшін 7162,7 АҚШ долл. деңгейінде қалыптасты. Алюминийдің бағасы 2013 жылғы 4-тоқсанда 0,9%-ға төмендеді және бір тонна үшін 1767,3 АҚШ долл. болды. Қорғасынның әлемдік бағасы 2013 жылғы қазан-желтоқсанда 0,5%-ға өсті, осы кезеңде орташа алғанда бір килограмм үшін 211,4 цент болды. Мырыштың бағасы кезең үшін орташа бағамен бір килограмм үшін 190,8 цент болғанда 2,5%-ға өсті (13).

13

Металдардың әлемдік бағасының серпіні

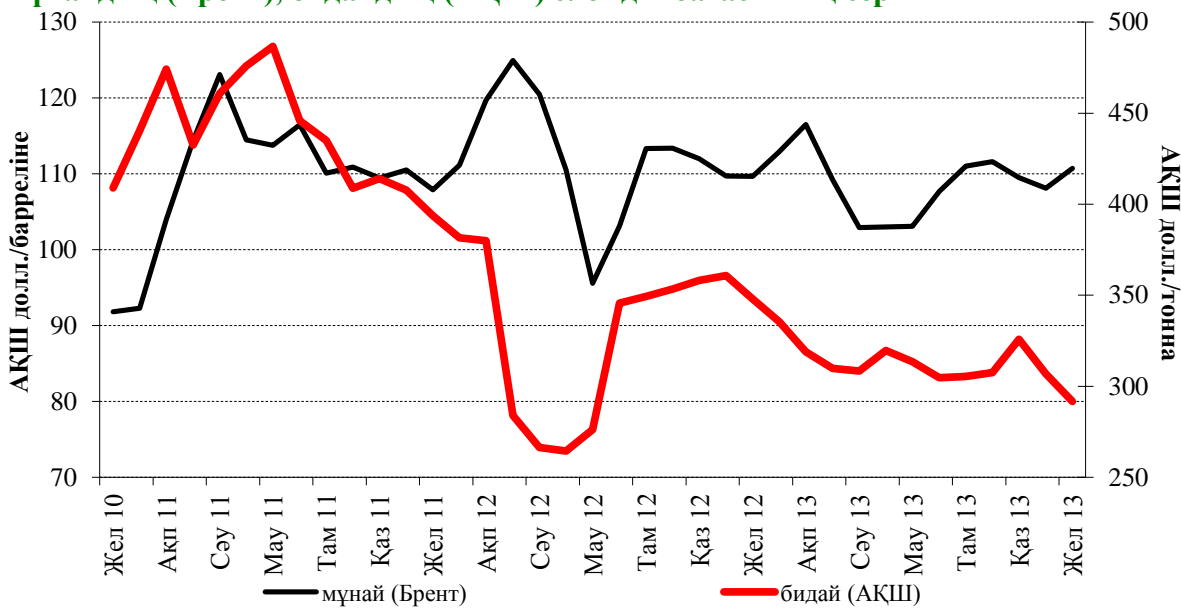
Дерек көзі: Дүниежүзілік Банк

2013 жылғы 4-тоқсанда Brent сұрыпты мұнайдың әлемдік бағасы 2013 жылғы 3-тоқсанмен салыстырғанда 0,6%-ға төмендеді, және орташа алғанда, кезеңде бір тонна үшін 109,4 АҚШ долл. деңгейінде қалыптасты (14).

Тұтастай алғанда, 2013 жылғы 4-тоқсанда бидайдың әлемдік бағасы (АҚШ) өткен кезеңмен салыстырғанда 0,7%-ға өсті, орташа алғанда бір тонна үшін 308,0 АҚШ долл. деңгейінде қалыптасты (14).

14

Мұнайдың (Брент), бидайдың (АҚШ) әлемдік бағасының серпіні

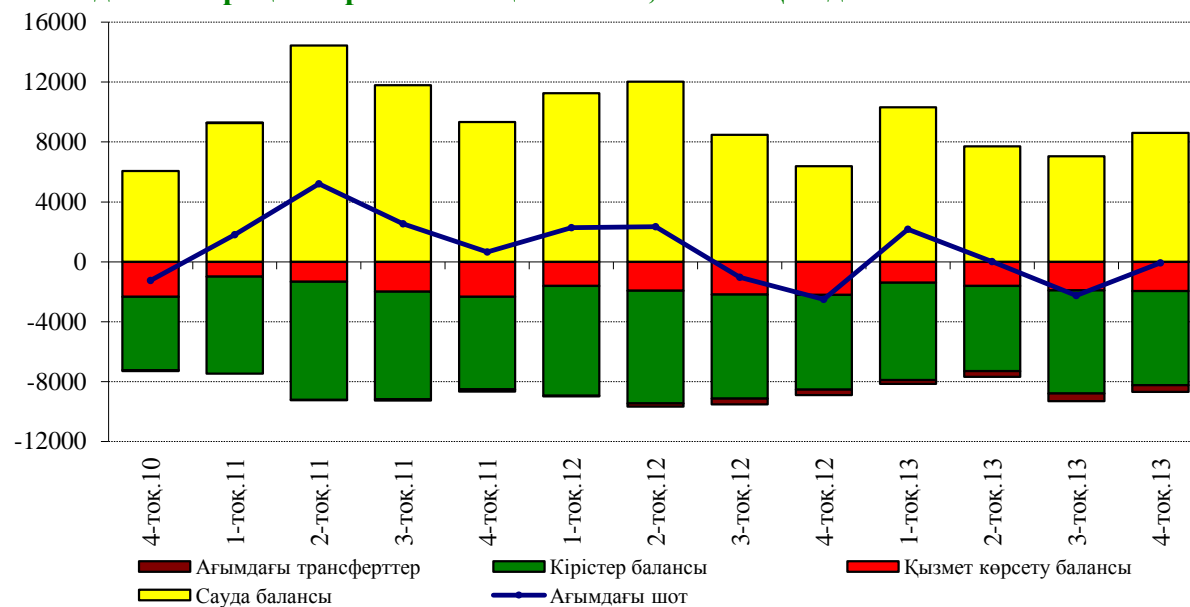
Дерек көзі: Дүниежүзілік Банк

– Төлем балансы

2013 жылғы 4-тоқсанның қорытындылары бойынша төлем балансының ағымдағы шоты 66,7 млн. АҚШ долларын немесе тиісті кезеңдегі ЖӨ-ге қатынасы бойынша -0,1% болатын теріс сальдомен қалыптасты (15).

15

Ағымдағы операциялар шотының балансы, млн. АҚШ долл.

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Тауарлар экспортынан түсімдер 2013 жылғы 4-тоқсанда 2012 жылғы 4-тоқсанның осындай көрсеткішімен салыстырғанда 4,2%-ға 22,0 млрд. АҚШ долларына дейін ұлғайды, тауар импортына жұмсалған шығыстар 2012 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 9,0%-ға төмендеп, 13,4 млрд. АҚШ долларын құрады. Сауда балансының оң сальдосы 34,7%-ға ұлғайды және 8,6 млрд. АҚШ долларын құрады. 2013 жылғы 4-тоқсанда қызмет көрсету балансының тапшылығы 2012 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 11,6%-ға 2,0 млрд. АҚШ долл. дейін төмендеді, бастапқы кірістер балансының тапшылығы (еңбекақы төлеу, инвестициялық және басқа да бастапқы кірістер) 0,6%-ға төмендеді және 6,3 млрд. АҚШ долл. болды. Қайталама кірістер операциялары бойынша резидент еместерге нетто-төлемдер (ағымдағы трансферттер) 442,2 млн. АҚШ долларын құрады.

Қаржы шотының сальдосы (резервтік активтерді есептемегенде) 2013 жылғы 4-тоқсанда 1,4 млрд. АҚШ долл. мөлшерінде теріс болып қалыптасты (оң сальдо 2012 жылғы 4-тоқсанда 400,1 млн. АҚШ долл.). Резиденттердің шетелдік активтерінің (резервтік активтерді қоспағанда) таза сатып алуы 1,6 млрд. долл. (2012 жылғы тиісті кезеңінде 4,2 млрд. АҚШ долл.) болды. Міндеттемелерді таза қабылдау (өсім) 3,0 млрд. АҚШ долл. болып қалыптасты (2012 жылғы 4-тоқсанда 3,8 млрд. АҚШ долл.).

Нәтижесінде 2013 жылғы 4-тоқсанның қорытындысы бойынша төлем балансы 673,1 млн. АҚШ долл. болатын теріс сальдомен қалыптасты (2012 жылғы 4-тоқсанда – оң сальдо 3,3 млрд. АҚШ долл.).

– Сауда жағдайлары және нақты тиімді айырбастау бағамы

2013 жылғы 4-тоқсанда сауда талаптарының жиынтық индексі 2012 жылғы 4-тоқсанның тиісті көрсеткішімен салыстырғанда 0,1%-ға төмен болды. Бұл ретте еуро

аймағындағы елдермен сауда талаптарының индексі 6,4%-ға қысқарды, ал Ресеймен – 4,4%-ға төмендеді (1).

1-кесте

**Баға индекстерінің және сауда талаптарының өзгеруі
(өткен жылғы тиісті кезеңге, %-бен)**

	2012ж. 3-тоқ.	2012ж. 4-тоқ.	2013ж. 1-тоқ.	2013ж. 2-тоқ.	2013ж. 3-тоқ.	2013ж. 4-тоқ.
Экспорт бағалары	-9,4	-2,1	-0,2	-7,5	-5,4	-3,5
Импорт бағалары	-1,3	-2,5	-0,9	-5,1	3,2	-3,3
Сауда талаптары	-12,0	0,3	0,8	-2,8	-7,5	-0,1
оның ішінде:						
Еуро аймақ елдері						
Экспорт бағалары	-9,8	-0,9	0,1	-4,8	-1,6	1,4
Импорт бағалары	-7,3	-0,8	17,9	15,5	16,1	9,4
Сауда талаптары	-2,7	-0,1	-17,1	-20,1	-13,4	-6,4
Ресей						
Экспорт бағалары	-15,8	-19,9	-5,0	-9,7	-11,1	-10,4
Импорт бағалары	-1,3	2,7	-4,2	-4,7	-3,3	-6,0
Сауда талаптары	-19,7	-22,6	-0,7	-5,5	-7,6	-4,4

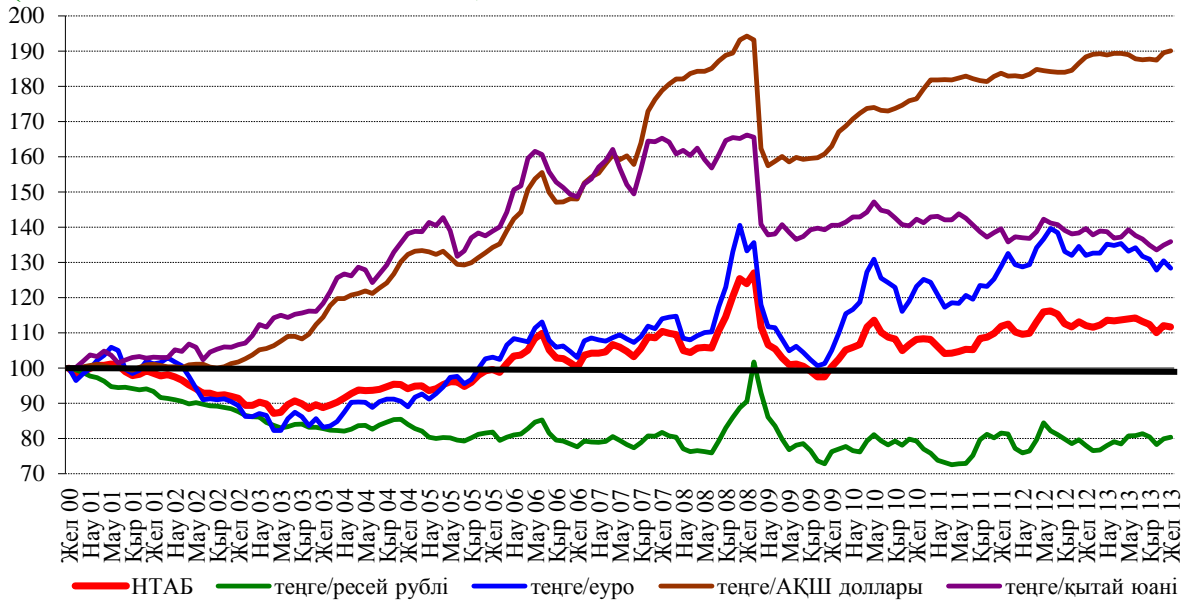
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2013 жылғы 4-тоқсанның қорытындылары бойынша өткен кезеңмен салыстырғанда теңгенің нақты тиімді айырбастау бағамының индексі 1,8%-ға әлсіреді. ТМД елдерінің валюталар қоржынына қатысты теңге 1,4%-ға, қалған елдердің валюталар қоржынына қатысты 1,9%-ға әлсіреді.

2013 жылғы 4-тоқсанда теңге нақты көрсеткіш бойынша өткен кезеңмен салыстырғанда АҚШ долларына қатысты 0,7%-ға нығайды, еуроға қатысты 2,6%-ға әлсіреді, Ресей рубліне қатысты 1,7%-ға әлсіреді (16).

16

**Теңгенің нақты айырбас бағамдарының индекстері
(2000 жылғы желтоқсан = 100%)**

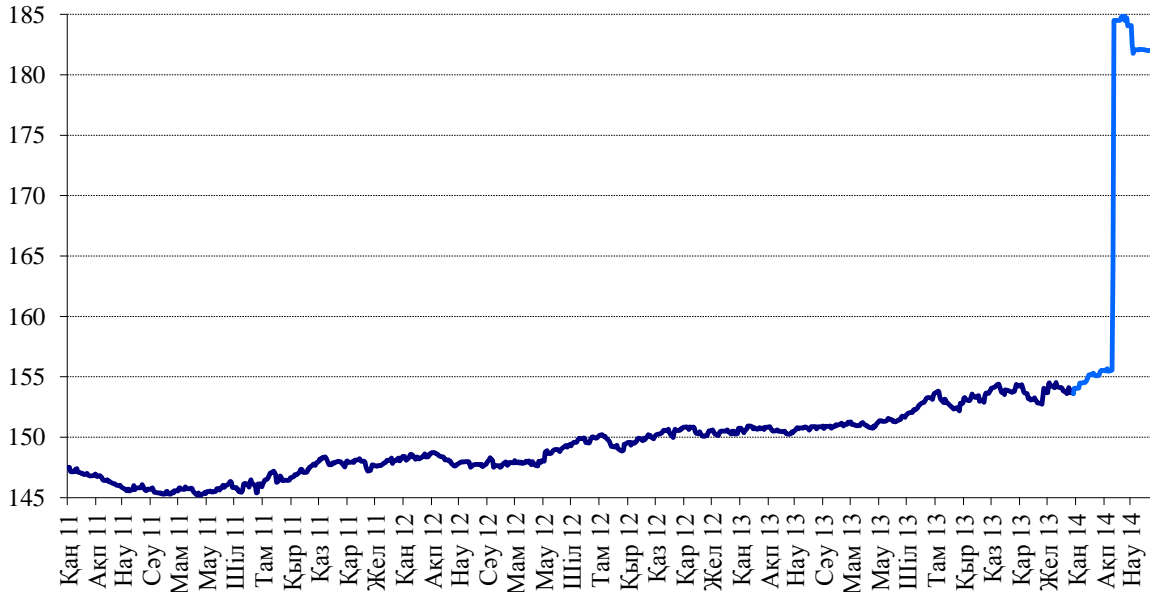
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

– Теңгенің номиналдық айырбастау бағамы

Теңгенің орташа алынған биржалық айырбастау бағамы 2014 жылғы 1-тоқсанда бір доллар үшін 171,35 теңге құрады. Биржалық бағам кезеңнің соңында бір АҚШ доллар үшін 182,06 теңге болды. Жыл басынан бері теңге номиналды көрсеткіш бойынша АҚШ долларына қарағанда 18,2%-ға әлсіреді (17).

17

Теңгенің АҚШ долларына шаққандағы номиналдық айырбастау бағамының серпіні

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2014 жылғы қаңтарда теңгенің АҚШ долларына қатысты бағамы 0,9%-ға әлсіреді.

2014 жылғы ақпанда теңгенің бағамы түзетілді. Теңгенің айырбастау бағамы ауытқуының жаңа дәлізі АҚШ долларына қатысты 185 теңге плюс/минус 3 теңге деңгейінде белгіленді. Бағамдық саясат бұрынғысынша айырбастау бағамының күрт ауытқуын және қысқамерзімді құбылмалылығын реттеуді көздейді. Теңгенің айырбастау бағамының ұзақмерзімді тренді макроэкономикалық алғышарттардың әсерімен қалыптастырылатын болады.

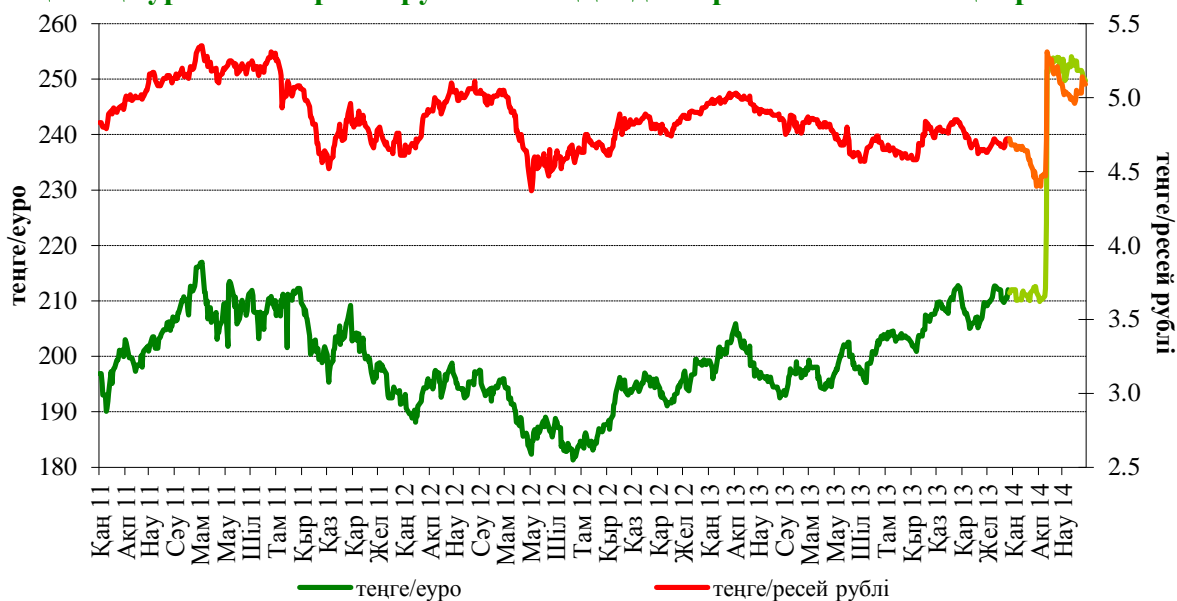
2014 жылғы наурызда теңге АҚШ долларына қатысты тұрақтанды және дәліздің төменгі шегіне жақын белгіленді, теңгенің бір айдағы нығаюы 1,1%-ды құрады.

Себебі ішкі валюта нарығындағы биржалық сегментте еуро және Ресей рублімен мәмілелер көлемі шамалы болып қалуда, теңгенің осы валюталарға қатысты бағамы АҚШ долларына кросс-бағам негізінде есептеледі. Тиісінше, теңгенің еуроға және Ресей рубліне қатысты бағамының серпіні теңгенің АҚШ долларына қатысты серпінімен, халықаралық қаржы нарығындағы бірыңғай еуропалық валютаның жағдайымен және Ресей Орталық банкінің Ресей рублінің валюталар қоржынына қатысты айырбастау бағамының қатысты саясатымен айқындалды.

Тұтастай алғанда, 2014 жылғы 1-тоқсанда теңгенің ресми бағамы АҚШ долларына қатысты 18,5%-ға, еуроға қатысты 18,2%-ға әлсіреді, Ресей рубліне қатысты 8,5%-ға әлсіреді (18).

18

Теңгенің еуроға және ресей рубліне шаққандағы ресми бағамының серпіні

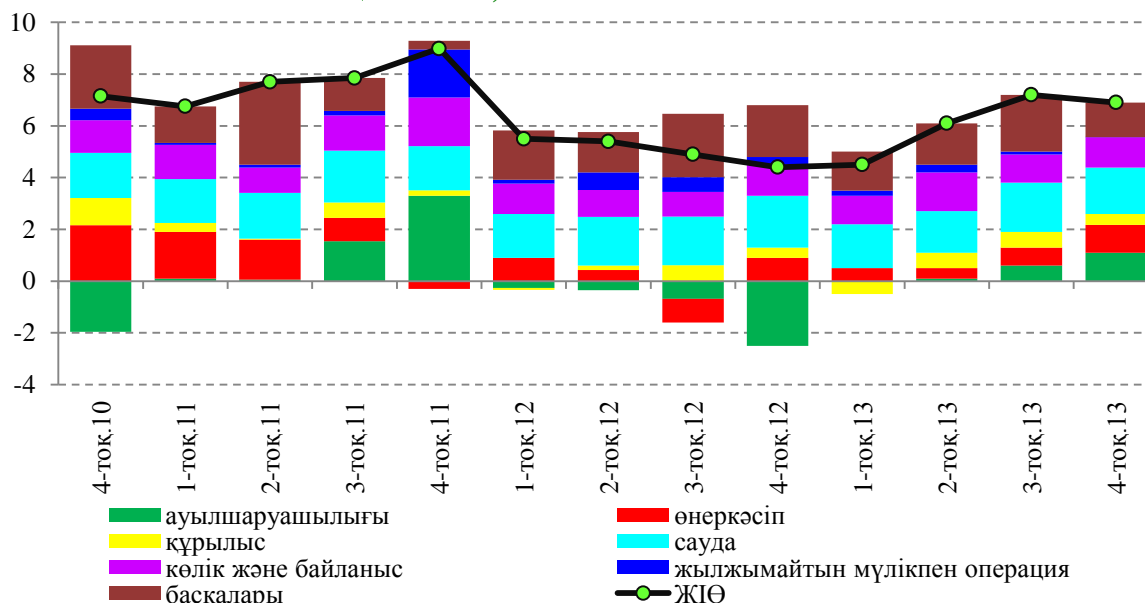

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2.2. Өндіріс

2013 жылғы 4-тоқсанда ІЖӨ өндірісінің көлемі ағымдағы бағамен 10880,8 млрд. теңге болды. Экономиканың барлық негізгі салаларында өндірістің өсуінің жағымды ықпалының әсерінен ІЖӨ 2012 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда нақты көрсеткіш бойынша (2005 жылғы бағамен), бағалау бойынша, 6,9%-ға ұлғайды (19).

Нақты ЖІӨ-нің өсуіне экономиканың негізгі салаларының үлесі (өткен жылғы тиісті кезеңге %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

Тауарлар өндірісі. Тауарлар өндірісі сегментінде ішкі жалпы өнімнің осы құрамдас бөлігіне кіретін барлық негізгі салалар бойынша көрсеткіштер өсті. Бағалау бойынша, 2013 жылғы 4-тоқсанда өнеркәсіп өндірісінің көлемі 4,3%-ға көтерілді (2013 жылғы 3-тоқсанда – 3,1%-ға өсті), құрылыс 4,4%-ға өсті (5,7%-ға өсу), ауыл шаруашылығы 25,4%-ға өсті (13,3%-ға өсу). Нәтижесінде, тауарлар өндірісінің сегменті ІЖӨ қалыптастыруға (+)2,6% мөлшерде оң үлесін қосты.

Қызмет көрсету өндірісі. Қызмет көрсету өндірісі сегментінде ішкі жалпы өнімнің осы құрамдас бөлігіне кіретін барлық негізгі салаларының іс жүзінде өскендігі байқалды. Тиісінше 23,8%, 21,2% және 3,2%-ға төмендеген «әкімшілік және қосалқы қызмет көрсету саласындағы қызмет», «үй қызметшілерін жалдайтын және өзінің тұтынуы үшін тауарлар мен қызметтерді өндіретін үй шаруашылықтарының қызметі» және «өнер, ойын-сауық және демалыс» салалары ерекше жағдай болып табылады, алайда бұл салалар шамасының аз болуына байланысты, олардың ІЖӨ-нің өсуін қалыптастыруға қосқан үлесі де аз болды. Нәтижесінде, қызмет өндірісі секторына кіретін салалар жиынтықта ІЖӨ-нің өсуіне (+)3,4% мөлшерінде оң үлес қосуға себепші болды.

Өнімге және импортқа таза салықтар. Өнімге және импортқа таза салықтар көлемінің 18,1%-ға ұлғаюы ІЖӨ-нің (+)0,8% мөлшерінде өсуін қалыптастыруға (2013 жылғы 3-тоқсанда үлесі (+)1,3% мөлшерінде) оң әсер етті.

Осылайша, 2013 жылғы 4-тоқсанда ІЖӨ өсуінің негізгі қозғауыш күші (2013 жылғы 3-тоқсандағыдай) қызмет көрсету өндірісі секторы болып табылды.

2.3. Еңбек нарығы

2.3.1. Еңбекпен қамту және жұмыссыздық

2014 жылғы 1-тоқсанда экономикада жұмыспен қамтылғандар саны бастапқы деректер бойынша 2013 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 0,1%-ға ұлғайып, 8,6 млн.

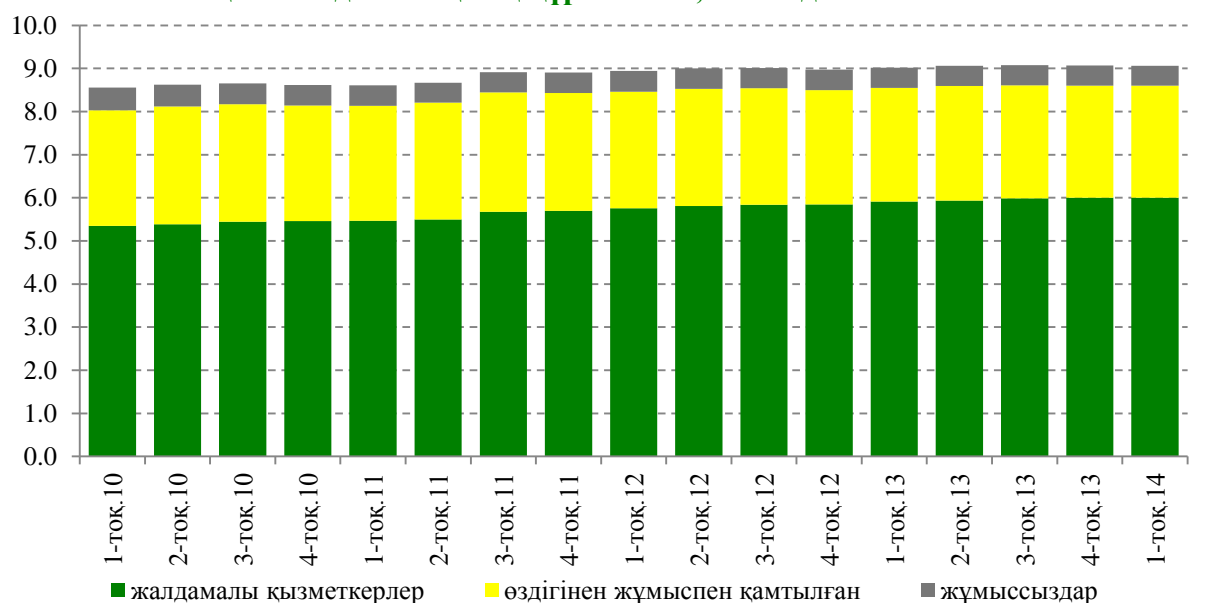
адам болды (2013 жылғы 1-тоқсанға қарағанда өсу 0,5%-ды құрады). Бұл ретте жалдамалы қызметкерлердің саны 2013 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 0,7%-ға ұлғайып, 6,0 млн. адам болды, өздігінен жұмыспен қамтылғандар 2,6 млн. адам (төмендеуі – 1,2%) болды.

Мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдардағы жалдамалы қызметкерлердің құрылымында 5,0 млн. адам (жалданып жұмыс істейтіндердің барлығының 83,1%-ы), жеке тұлғаларда – 0,7 млн. адам (11,8%), шаруа (фермер) қожалықтарында – 0,3 млн. адам (5,1%) жұмыс істеді.

2014 жылғы 1-тоқсанда жұмыссыздар саны 464,0 мың адам болды, бұл алдыңғы кезеңдегімен салыстырғанда 0,5% аз және 2013 жылғы 1-тоқсандағыдан 2,2%-ға аз (20).

20

Экономикалық белсенді халықтың құрылымы, млн. адам

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

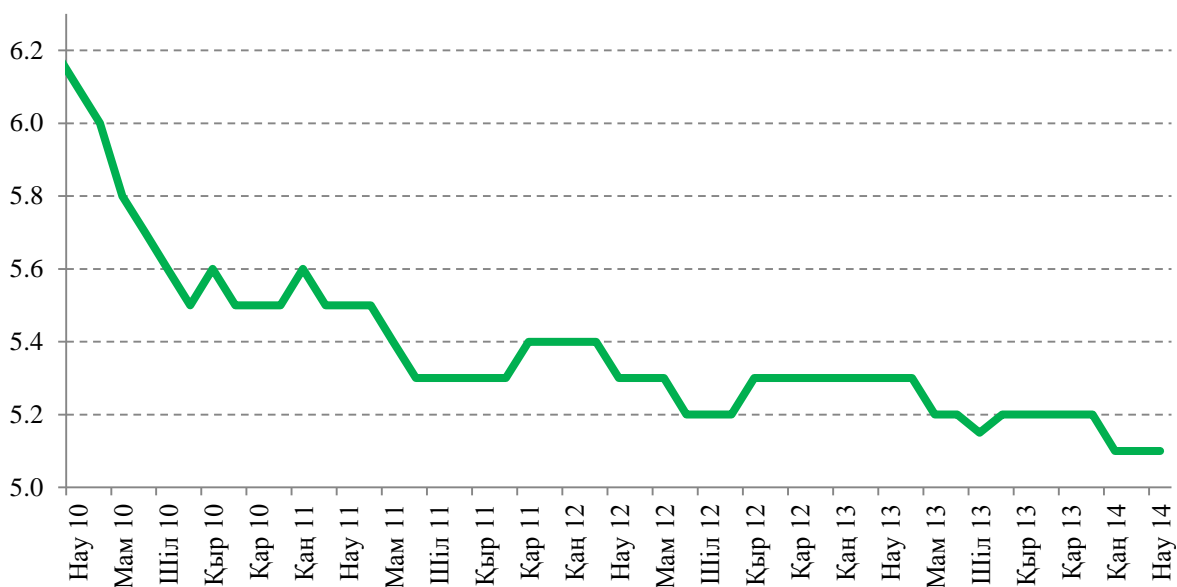
2014 жылғы 1-тоқсанда ірі және орташа кәсіпорындарда жұмыс істейтін жалдамалы қызметкерлер құрамында мынадай салалық құрылымдық өзгерістер байқалды.

2014 жылғы қаңтар-наурызда қызметкерлердің нақты санының өсімі 2013 жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда 1,2%-ды құрады және аз-кем экономикалық қызметтің барлық түрлері бойынша дерлік байқалды.

Мынадай бес: ауыл, орман және балық шаруашылығы; өнеркәсіп; құрылыс; жылжымайтын мүлікпен операциялар; мемлекеттік басқару және қорғаныс және міндетті әлеуметтік қамту салаларында ғана жұмыспен қамтылғандар санының азаюы байқалды.

Бұл ретте бір саладағы жұмыспен қамтылған санының азаюы олардың басқа салалардағы өсумен толық өтелді. Нәтижесінде, жұмыссыздық деңгейі 2014 жылғы 1-тоқсанда 5,1% болды, ал 2013 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 0,2 пайыздық тармаққа төмендеді (21).

21

Нақты жұмыссыздық деңгейі, %

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі

2.3.2. Жалақы және өнімділік

2013 жылғы 4-тоқсанда орташа айлық жалақы өткен жылдың тиісті кезеңімен салыстырғанда номиналды көрсетуде 7,1%-ға (2013 жылғы 3-тоқсанда – 6,3% өсті), ал нақты көрсетуде 2,3%-ға (өсуі – 0,6%) ұлғайды.

Алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда номиналдық жалақы 6,6%-ға өсті, ал нақты жалақы 5,6%-ға ұлғайды.

2013 жылғы желтоқсанда 2012 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда номиналды көрсетуде жалақы мына салаларда: «көлік және қоймаға жинау» – 29,4%-ға; «ауыл шаруашылық, орман және балық шаруашылығы» – 13,9%-ға; «мәдениет, ойын-сауық және демалыс» – 11,9%-ға; «өнеркәсіп» – 10,2%-ға; «құрылыс» – 9,2%-ға; «тұру және тамақтану бойынша қызметтер» – 8,9%-ға; «ақпарат пен байланыс» – 8,7%-ға барынша көп дәрежеде өсті.

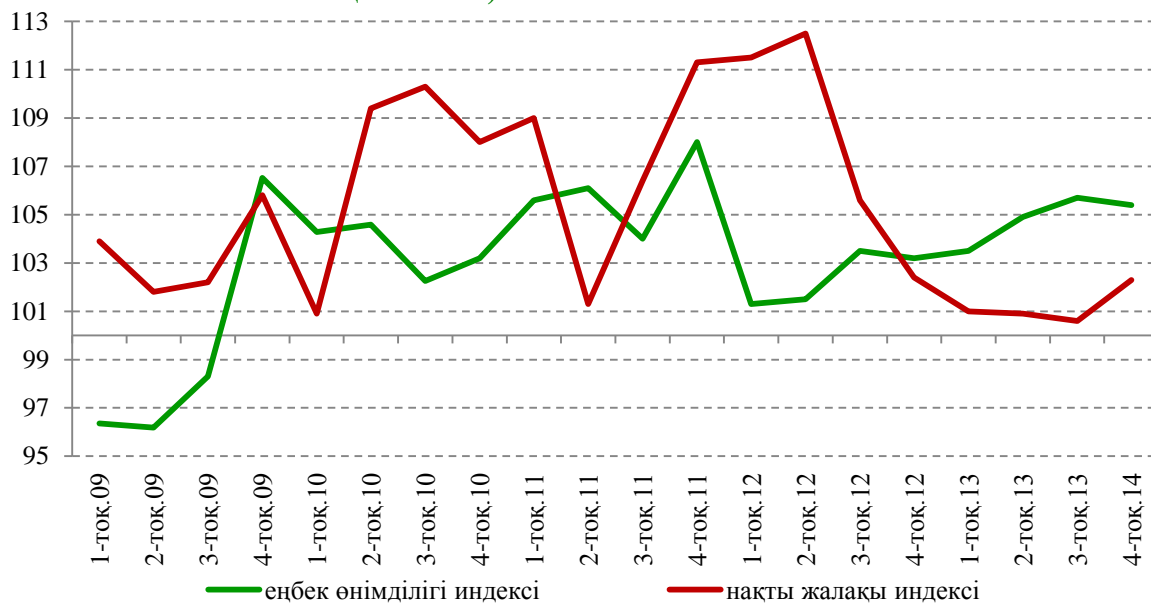
2013 жылғы желтоқсанда жалақының ең жоғары мөлшері ақшалай көрсетуде «қаржы және сақтандыру қызметінде» (275,1 мың теңге), ал ең төмені – «ауыл шаруашылық, орман және балық шаруашылығы» (63,5 мың теңге) қалыптасты.

2013 жылғы 4-тоқсанда қызметкерлердің нақты көрсетудегі жалақысы 2,3%-ға өсті, бұл алдыңғы үш кезеңде қалыптасқан өсу қарқынынан жоғары (2013 жылғы 1-тоқсанда – 1,0%-ға өсті; 2013 жылғы 2-тоқсанда – 0,9%-ға өсті, 2013 жылғы 3-тоқсанда – 0,6%-ға өсті).

2013 жылғы 4-тоқсандағы экономикада жалақының және жұмыспен қамтылған адамдардың саны өсу қарқыны жеделдеуі еңбек өнімділігі индексінің өсу қарқынына ықпал етті, ол 5,4% (Ұлттық Банктің бағалауы бойынша) деңгейіне дейін елеусіз баяулады, ал алдыңғы тоқсанда индекстің өсімі 5,7%-ды құраған (22).

22

Еңбек өнімділігінің және нақты жалақының серпіні (өткен жылғы тиісті кезеңге %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Статистика агенттігі, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің есептері

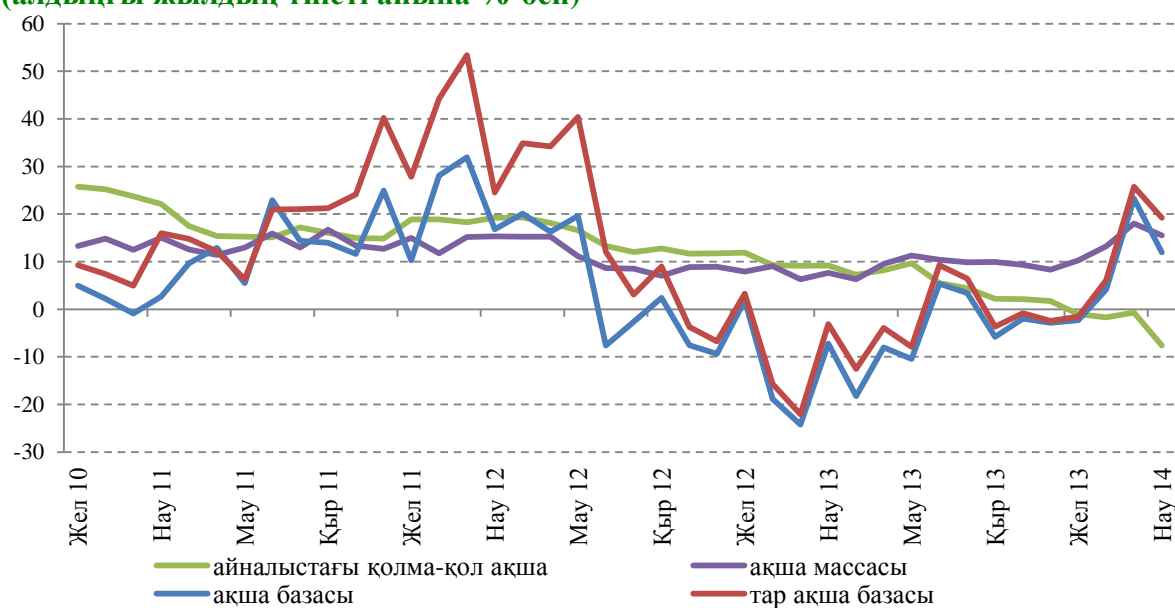
3. Ақша ұсынысы

3.1. Ақша агрегаттары

2014 жылғы 1-тоқсанда ақша базасының және тар ақша базасының кеңеюінің жылдық өсім қарқыны, сондай-ақ ақша массасы өсімінің жылдық қарқыны қалыпты болды, ал айналыстағы қолма-қол ақша өсімінің жылдық қарқыны теріс қалыптасты (23).

23

Ақша агрегаттарының серпіні (алдыңғы жылдың тиісті айына %-бен)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

3.1.1. Ақша базасы

2014 жылғы 1-тоқсанда ақша базасы 20,7%-ға кеңейіп, 2014 жылғы наурыздың соңында 3408,0 млрд. теңге болды. Тар ақша базасы 3380,0 млрд. теңгеге дейін 21,3%-ға кеңейді.

2013 жылғы наурызбен салыстырғанда 2014 жылғы наурызда ақша базасы 11,9%-ға кеңейді.

Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері 2014 жылғы наурызда 2013 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 25,7 млрд. АҚШ долл. дейін 7,0%-ға төмендеді. Ұлттық Банктегі Үкіметтің шотына валютаның келіп түсуі, Ұлттық Банктегі банктердің шетел валютасындағы корреспонденттік шоттарындағы қалдықтардың өсуі ішкі валюта нарығында валютаны сатуымен, алтынвалюта резервтерінің шоттарынан Үкіметтің сыртқы борышына қызмет көрсету және Ұлттық қордың активтерін толықтыру бойынша операциялармен бейтараптандырылды. Соның нәтижесінде таза валюталық қорлар (ЕАВ) қаралып отырған кезеңде 8,4%-ға азайды, ал алтындағы активтер әлем нарықтарында оның бағасының төмендеуі салдарынан 2,3%-ға төмендеді.

2013 жылғы наурызбен салыстырғанда 2014 жылғы наурызда Ұлттық қорды қоспағанда, Ұлттық Банктің таза ішкі активтері көбінесе капитал шотының шығыс бөлігі (басқа да таза ішкі активтер) ұлғаюы нәтижесінде азайды (2).

2-кесте

**Ұлттық Банктің активтері мен пассивтерінің өзгеру серпіні
(өткен жылдың тиісті кезеңіне %-бен)**

	2013ж. 2-тоқ	2013ж. 3-тоқ	2013ж. 4-тоқ	2014ж. 1-тоқ
Таза халықаралық резервтер	-19,5	-20,1	-13,0	-7,0
Таза ішкі активтер	153,0	75,6	158,5	-977,1
Үкіметке таза талаптар	32,8	-1,3	47,6	10,3
Экономикаға талаптар	221,2	115,0	28,1	58,8
Басқа да таза ішкі активтер	19,8	20,5	21,2	-52,4
Ақша базасы	-10,4	-5,8	-2,3	11,9
Тар ақша базасы	-7,9	-3,7	-1,6	19,2

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

3.1.2. Ақша массасы

2014 жылғы 1-тоқсанда ақша массасы 12796,2 млрд. теңгеге дейін 10,3%-ға өсті.

2013 жылғы наурызбен салыстырғанда 2014 жылғы наурызда оның өсімі банк жүйесінің таза сыртқы активтері ұлғаюы нәтижесінде 15,5% болд (3).

3-кесте

**Ақша массасының өзгеру серпіні
(алдыңғы жылдың тиісті кезеңіне %-бен)**

	2013ж. 2-тоқ	2013ж. 3-тоқ	2013ж. 4-тоқ	2014ж. 1-тоқ
Таза сыртқы активтер	29,0	25,8	11,0	30,7
Ішкі активтер	4,6	-2,0	16,7	-4,0
Үкіметке талаптар	394,6	77,0	22,9	-10,7
Экономикаға талаптар	12,0	12,4	12,7	19,4
Басқа да таза ішкі активтер	-26,2	-25,8	-14,6	-32,2
Ақша базасы	11,3	9,9	10,2	15,5
Айналыстағы қолма-қол ақша	9,7	2,2	-1,0	-7,6
Резиденттердің депозиттері	11,5	11,1	12,2	18,9

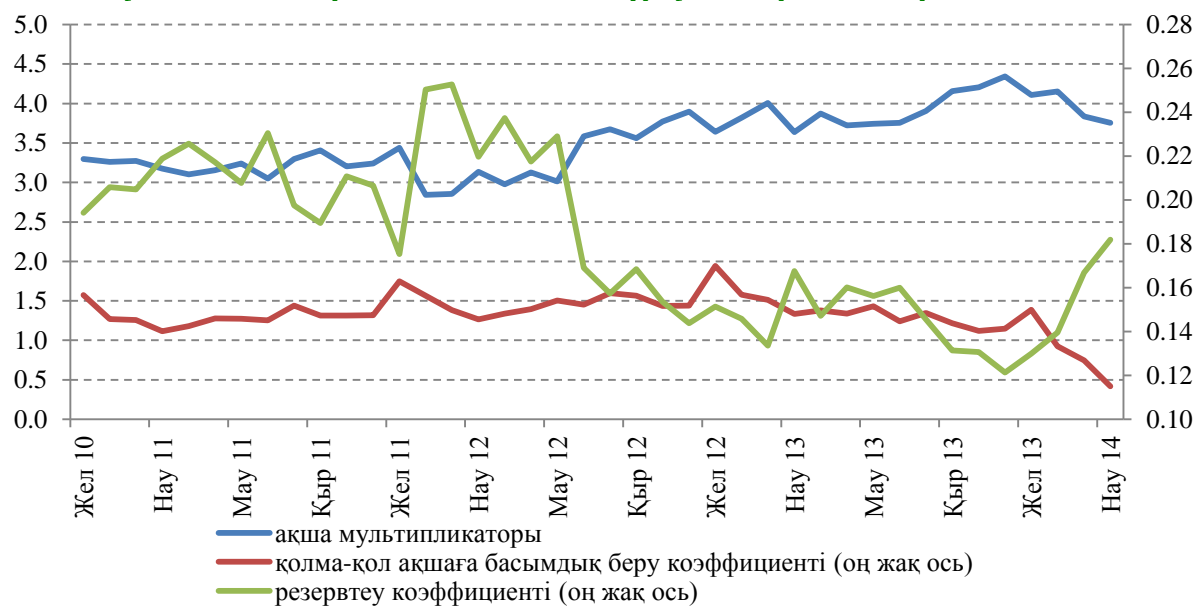
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Банк жүйесінің таза сыртқы активтерінің құрылымында 2014 жылғы наурызда 2013 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда Ұлттық қордың активтерін қоспағанда, Ұлттық Банктің таза сыртқы активтері өскендей банктердің де таза сыртқы активтері өсті. Банктердің таза сыртқы активтерінің өсімі, көбінесе, резидент еместерге талаптар өсуімен (және резидент еместер алдындағы міндеттемелер төмендеуімен) негізделді.

Қаралып отырған кезеңде ақша массасының негізгі құраушыларының құрылымында айналыстағы қолма-қол ақша қысқаруы аясында депозиттер өскені тіркелді. Нәтижесінде, ақша массасының құрылымындағы резиденттер депозиттерінің үлесі 2013 жылғы наурыздағы 87,0%-дан 2014 жылғы наурыздың қорытындысы бойынша 89,7%-ға дейін өсті.

Ақша мультипликаторы ақша базасының кеңею қарқынымен салыстырғанда ақша массасының өсімі асып түсуі нәтижесінде 2013 жылғы наурыздағы 3,64-тен 2014 жылғы наурызда 3,75-ке дейін өсті. Оған резервтеу коэффициенті мен қолма-қол ақшаға басымдық беру коэффициенті тиісінше ұлғаюы мен төмендеуі себепші болды (24).

Ақша мультипликаторының және оның құраушыларының серпіні

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

3.1.3. Айналыстағы қолма-қол ақша

Айналыстағы қолма-қол ақша көлемі 2014 жылғы 1-тоқсанда 1319,9 млрд. теңгеге дейін 12,7%-ға төмендеді.

2013 жылғы наурызбен салыстырғанда 2014 жылғы наурызда айналыстағы қолма-қол ақша 7,6%-ға азайды. Бұл ретте, банктердің кассаларынан қолма-қол ақшаны беру 1,8 трлн. теңгеге дейін 14,1%-ға өсті, банктердің кассаларына ақшаның түсімі 1,8 трлн. теңгеге дейін 21,9%-ға ұлғайды.

2013 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 2014 жылғы наурызда қолма-қол ақша төмендеуі айырбастау пунктерінің шетел валютасын сатудан түсімдер, тауарларға, қызметтерге және орындалған жұмыстарға төлем жасау үшін түсімдер, қарыздарды өтеу бойынша түсімдер ұлғаюына, сондай-ақ жалақыны, зейнетақыны және жәрдемақыларды төлеумен байланысты берілетін ақша қысқаруына байланысты болды. Бұл ретте аталған факторлардың ықпалы банкоматтарды күшейтуге ақша беру, Қазақстан бойынша және шетелден бір жолғы аударым бойынша ақша беру (шотты ашусыз ақша аударымдары жүйесі арқылы) және қаралатын кезеңде тіркелген басқа факторлар ұлғаюымен бейтараптандырылған жоқ.

3.2. Қаржы нарығы

3.2.1. Резиденттердің депозиттері

Резиденттердің депозиттері 2014 жылғы 1-тоқсанда 13,7%-ға өсіп, 2014 жылғы наурыздың соңында 11476,3 млрд. теңгені құрады. Заңды тұлғалардың депозиттері 19,4%-ға өсті, жеке тұлғалардың депозиттері 4,9%-ға ұлғайды.

Депозиттер құрамындағы мерзімді депозиттердің көлемі (ХВҚ жіктелімі бойынша – «басқа депозиттер»¹) 2014 жылғы 1-тоқсанда 6,9%-ға артып, 2014 жылғы

¹ Басқа депозиттер – белгілі бір уақыт кезеңі өткеннен кейін ғана алынуы мүмкін немесе қарапайым коммерциялық операцияларда қолдану үшін барынша ыңғайсыз және негізінен, жинақтау тетіктеріне қойылатын талаптарға жауап беретін әртүрлі шектеулерге ие жинақтық және мерзімді депозиттер.

наурыздың соңында 7731,9 млрд. теңгені құрады. Ұлттық валютадағы мерзімді депозиттер 3865,6 млрд. теңгеге дейін 10,3%-ға төмендеді, ал шетел валютасындағы мерзімді депозиттер 3866,4 млрд. теңгеге дейін 32,4%-ға ұлғайды. Депозиттік базаның жалпы көлеміндегі мерзімді депозиттердің үлес салмағы тоқсан ішінде 71,7%-дан 67,4%-ға дейін төмендеді.

2014 жылғы 1-тоқсанда депозиттік базаның жай-күйі заңды тұлғалардың валюталық жинақ ақшалары 58,0%-ға ұлғаюына байланысты шетел валютасындағы депозиттердің қомақты өсуімен сипатталды. Нәтижесінде 2014 жылғы 1-тоқсанда шетел валютасындағы депозиттердің көлемі 45,0%-ға өсіп, 5468,9 млрд. теңгені құрады, ал ұлттық валютамен депозиттер 4,9%-ға төмендеп, 6007,4 млрд. теңгеге дейін жетті.

Заңды тұлғалардың валюталық жинақтарының көлемі ұлғаюы (2014 жылғы қаңтарда, ақпанда және наурызда, тиісінше 15,8%-ға, 30,9%-ға және 4,3%-ға) депозит нарығының долларлану дәрежесі өсуіне және ұлттық валютадағы депозиттердің үлес салмағы 2013 жылғы желтоқсандағы 62,6%-дан 2014 жылғы наурызда 52,3%-ға дейін төмендеуіне әкелді.

Осылайша, 2013 жылғы 1-тоқсанда заңды тұлғалардың шоттарына шетел валютасының әкелінуі банктердің ресурстық базасы ұлғаюының негізгі көзі болып табылды. Бұл ретте заңды тұлғалардың теңгемен депозиттерінің 2014 жылғы қаңтарда және наурызда (тиісінше 1,2%-ға және 6,7%-ға өсім) тіркелген өсімі де оң серпінді көрсетті (4).

4-кесте

**Резиденттер депозиттерінің өзгеру серпіні
(алдыңғы жылғы желтоқсанға %-бен)**

	2011 наурыз	2012 наурыз	2013 наурыз	2014 наурыз
Резиденттердің депозиттері	6,7	7,1	7,3	13,7
<i>жеке тұлғалардың</i>	<i>3,7</i>	<i>4,3</i>	<i>3,7</i>	<i>4,9</i>
<i>банктік емес заңды тұлғалардың</i>	<i>8,0</i>	<i>8,5</i>	<i>9,4</i>	<i>19,4</i>
Теңгемен депозиттер	12,4	3,5	3,9	-4,9
Шетел валютасымен депозиттер	-3,8	15,0	15,1	45,0

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

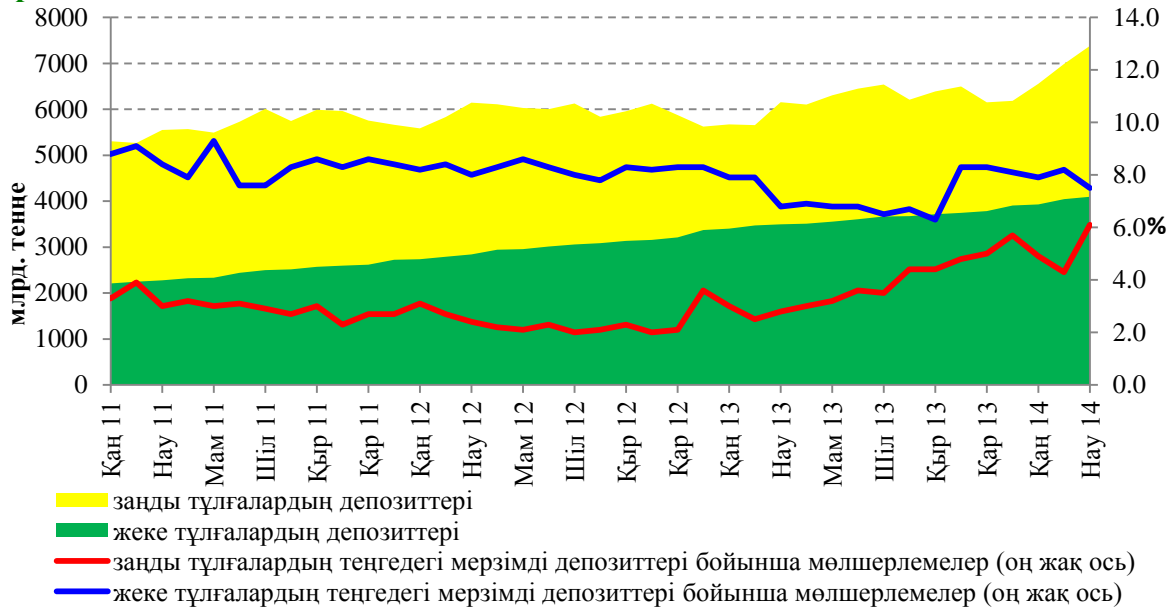
Осының алдындағы тоқсанмен салыстырғанда 2014 жылғы 1-тоқсанда салымдар бойынша сыйақы мөлшерлемесі өсті, бұл ақпанда ұлттық валютамен мөлшерлемелердің өсуіне және наурызда шетел валютасындағы мөлшерлемелердің өсуіне байланысты болды.

Нәтижесінде, теңгемен депозиттер бойынша мөлшерлеменің орташа мәні 2014 жылғы 1-тоқсанда 5,4%-ға дейін (2013 жылғы 4-тоқсанда – 5,3%-ға) өсті, еркін айырбасталатын валютадағы депозиттер бойынша – 2,6%-ға дейін (3,0%) төмендеді.

Банктік емес заңды тұлғалардың теңгемен мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 2014 жылғы наурызда 6,1% болды (2013 жылғы желтоқсанда – 5,7%), ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша – 7,5% (8,1%) болды (25).

25

Депозиттердің және мерзімді депозиттер бойынша сыйақы мөлшерлемелерінің серпіні

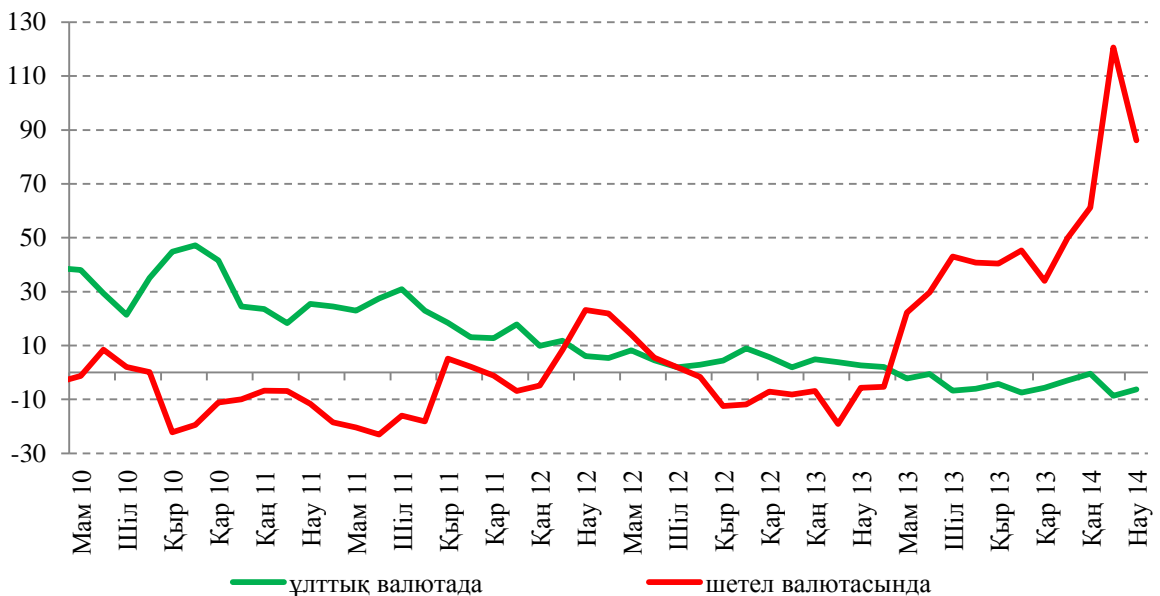

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2014 жылғы 1-тоқсанда заңды тұлғалар депозиттерінің көлемі 7380,6 млрд. теңгеге дейін 19,4%-ға көтерілді, бұл ретте жылдық көрсетудегі өсім (2013 жылғы наурызға 2014 жылғы наурыз) 19,9% болды. Заңды тұлғалардың ұлттық валютамен депозиттері жылдық көрсетуде 6,3%-ға төмендеді, ал шетел валютасымен депозиттер 86,2%-ға ұлғайды 86,2% (26).

26

Заңды тұлғалардың депозиттерінің өзгеру серпіні (өткен жылғы тиісті кезеңге %)

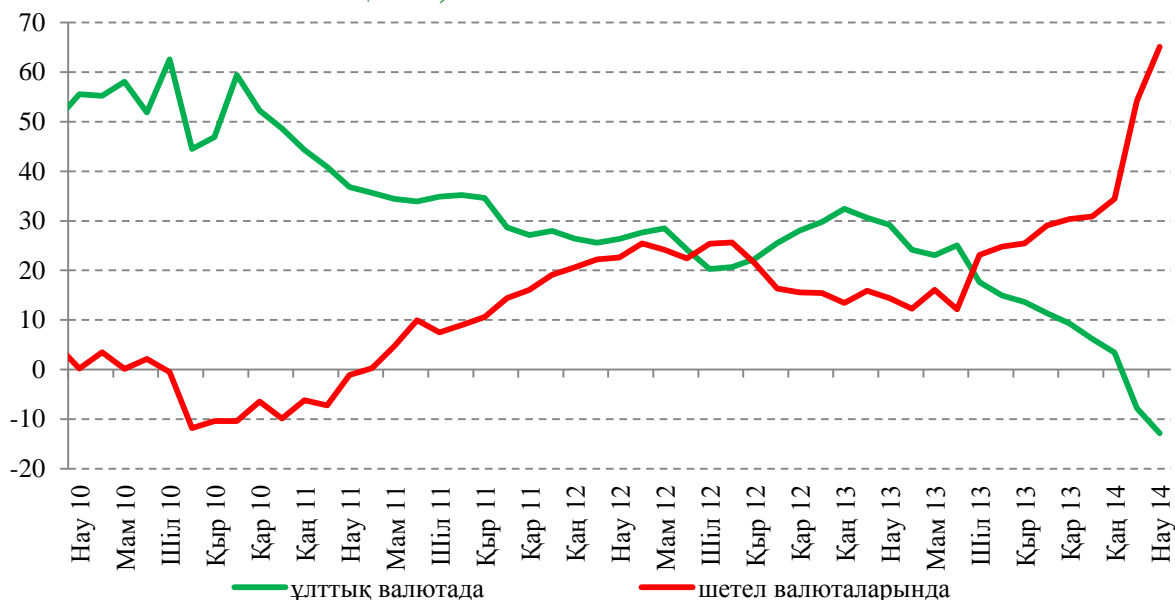

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Жеке тұлғалардың депозиттерінің көлемі 2014 жылғы 1-тоқсанда 4095,7 млрд. теңгеге дейін 4,9% көтерілді, бұл ретте өсу жылдық көрсетуде 17,2% болды. Ұлттық валютадағы жеке тұлғалардың депозиттері жылдық көрсетуде 12,9%-ға төмендеді, шетел валютасымен – 65,1%-ға ұлғайды (27).

27

Жеке тұлғалардың депозиттерінің өзгеру серпіні (өткен жылғы тиісті кезеңге %)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

3.2.2. Экономикаға кредиттер

2014 жылғы 1-тоқсанда экономикаға банктердің кредиттері 12166,6 млрд. теңгеге дейін 7,7% өсті. Заңды тұлғалардың кредиттері 2014 жылғы қаңтар-наурыз үшін 8310,5 млрд. теңге болып, 8,4%-ға ұлғайды, жеке тұлғалар – 3856,1 млрд. теңгеге дейін 6,3%-ға көтерілді.

Ұлттық валютадағы кредиттер көлемі 7941,0 млрд. теңгеге дейін 0,1%-ға дейін ұлғайды, шетел валютасымен – 4255,6 млрд. теңгеге дейін 26,0% өсті.

2014 жылғы қаңтар-наурыз үшін ұзақмерзімді кредиттеу 9771,6 млрд. теңгеге дейін 6,7% өсті, қысқамерзімді кредиттеу 2395,1 млрд. теңге болып, 12,4%-ға көтерілді. Нәтижесінде ұзақмерзімді кредиттердің үлес салмағы 2013 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 2014 жылғы наурызда 81,1%-дан 80,3%-ға дейін төмендеді.

2014 жылғы наурызда банктік емес заңды тұлғаларға ұлттық валютамен берілген кредиттер бойынша сыйақының орташа алынған мөлшерлемесі 10,7%-ға дейін өскен (2013 жылғы желтоқсанда – 10,0%), ал жеке тұлғаларға теңгемен берілген кредиттер бойынша – 19,7%-ды құрады (2013 жылғы желтоқсанда – 20,3%). Тұтастай алғанда 2014 жылғы 1-тоқсанда жеке тұлғалар үшін қарыз алу құнының төмендеуіне негізделген мөлшерлемелердің төмендеу үрдісін атап көрсетті, мұнда жеке тұлғаларға кредиттер бойынша мөлшерлемелердің аз ғана өсуі байқалды (28).

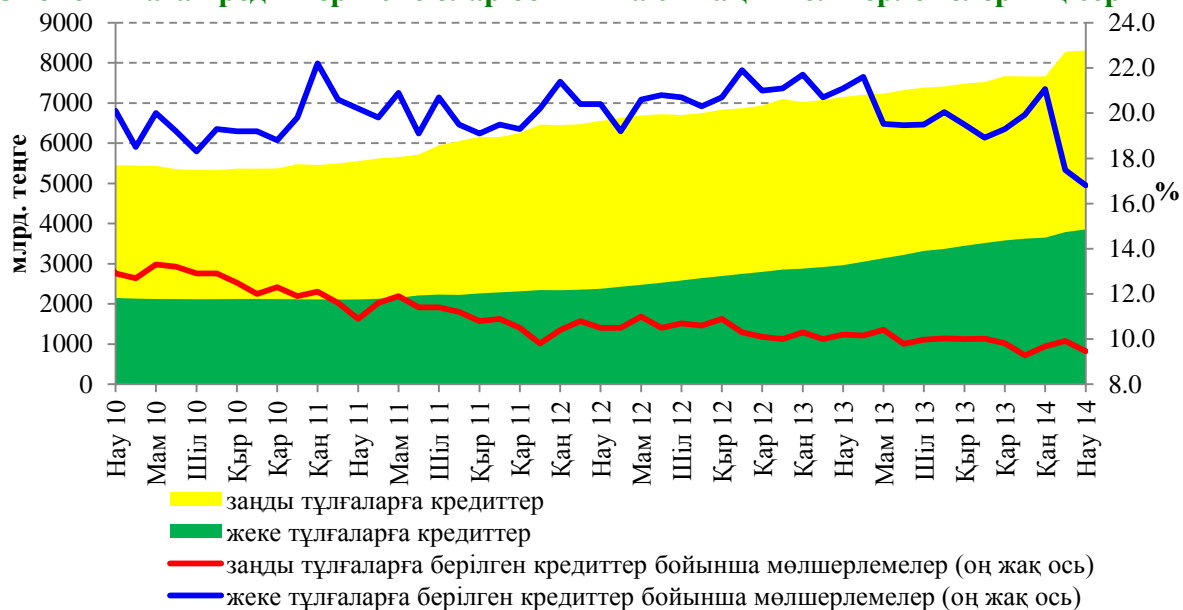
Кредиттеу объектілері бойынша кредиттер құрылымында берешектің көлемі айналым қаражатын сатып алуға (25,0%), басқа мақсаттарға (23,4%), жаңа құрылысқа және қайта құруға (12,9%), сондай-ақ азаматтардың тұтыну мақсаттарына (19,5%), берілген кредиттерге тиесілі.

Салалық бөлікте банктердің экономикаға кредиттер бойынша ең көп берешегі басқа салаларға (өндірістік емес сала және жеке қызмет) – 49,7%, сауда – 19,1%, құрылыс – 12,0%, өнеркәсіп – 11,1% тиесілі.

2014 жылғы 1-тоқсан үшін ауылшаруашылығын кредиттеу 15,8%-ға, байланыс – 12,9%-ға, көлік – 12,8%-ға, сауда – 5,3%-ға, өнеркәсіп – 5,5%-ға, құрылыс – 5,7%-ға көтерілді.

28

Экономикаға кредиттер және олар бойынша сыйақы мөлшерлемелерінің серпіні

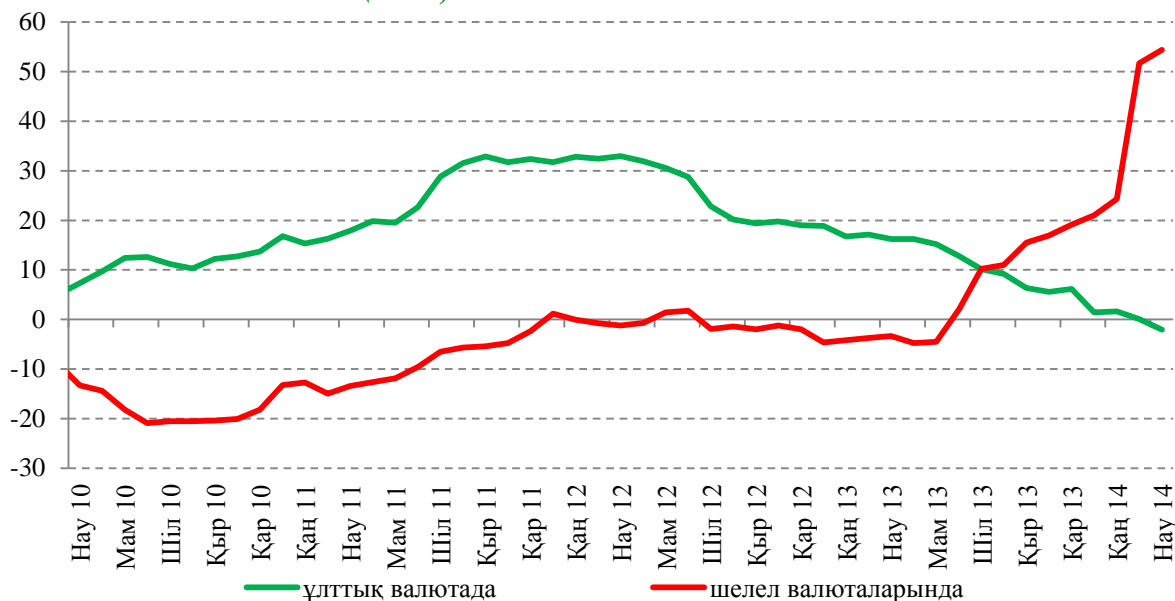
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Заңды тұлғалардың кредиттерінің көлемі жылдық көрсетуде (2013 жылғы наурызға 2014 жылғы наурыз) 16,2%-ға көтерілді. Кредиттер құрылымында орналастыру мерзімдері бойынша өзгерістер болды. Заңды тұлғаларды кредиттеудің жалпы көлемінде орташа және ұзақмерзімді кредиттердің үлесі 2014 жылғы наурыздың аяғында 74,2% болды, 2013 жылғы желтоқсанда ол 74,6%-ға жетті.

Заңды тұлғалардың ұлттық валютамен кредиттері жылдық көрсеткіште 2,1% төмендеді, шетел валютасымен – 54,4%-ға ұлғайды (29).

29

**Занды тұлғаларға берілген кредиттердің серпіні
(өткен жылғы тиісті кезеңге %)**

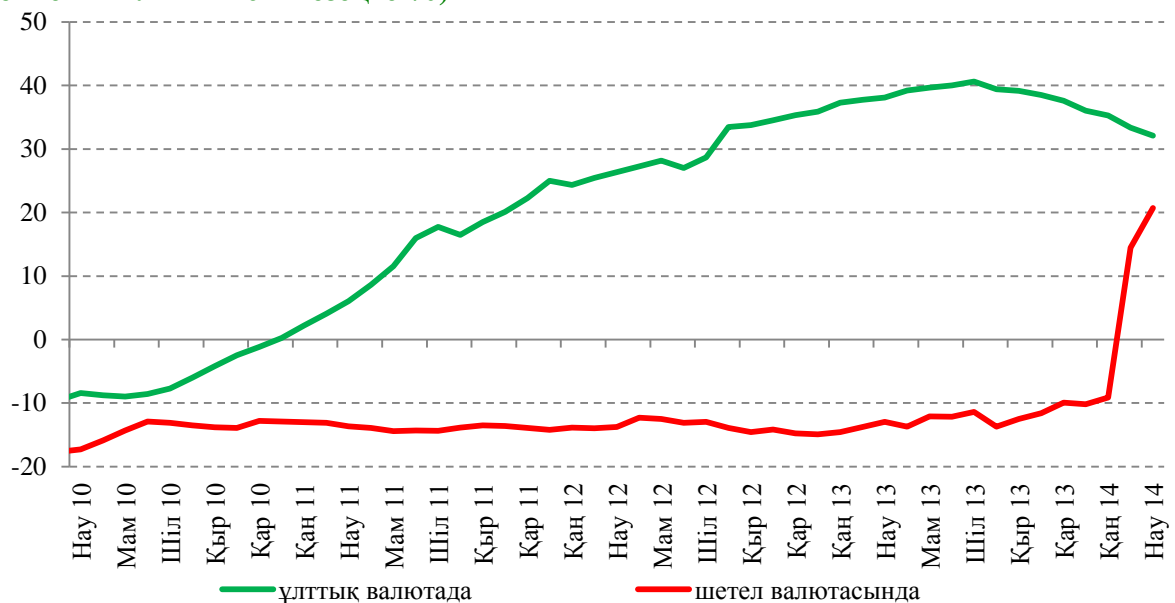
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Жеке тұлғалардың кредиттері 2014 жылғы наурызда 2013 жылғы тиісті кезеңмен салыстырғанда 30,0%-ға көтерілді. Жеке тұлғаларды кредиттеудің жалпы көлеміндегі орташа және ұзақмерзімді кредиттердің үлесі 2014 жылғы наурыздың аяғында төмендеді және 2013 жылғы желтоқсандағы 95,0%-бен салыстырғанда 93,6% болды.

Халыққа кредит беру құрылымында ұлттық валютамен кредиттер 32,1%-ға артуды, ал шетел валютасымен – 20,7%-ға өсуді көрсетті (30).

30

**Халыққа берілген кредиттердің серпіні
(өткен жылғы тиісті кезеңге %)**

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

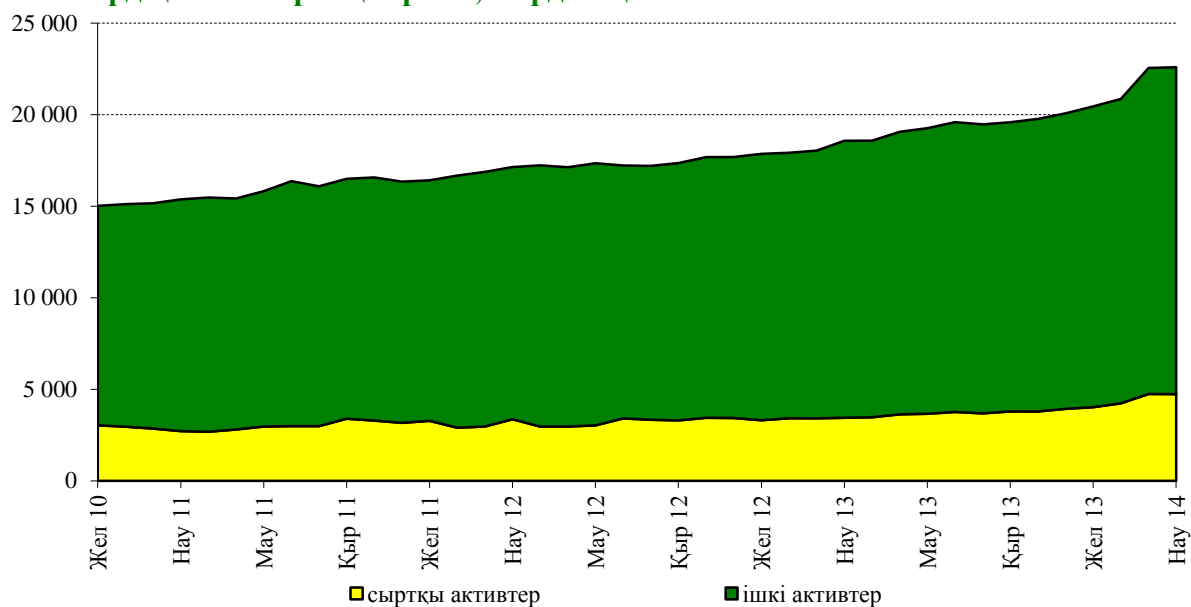
3.2.3. Банктердің активтері мен міндеттемелері

– Активтер

2014 жылғы 1-тоқсанда монетарлық шолуға сәйкес есептелген банктердің активтерінің мөлшері 22,6 трлн. теңгеге дейін 10,5%-ға ұлғайды. Банктердің активтері жылдық көрсетуде (2013 жылғы наурызға 2014 жылғы наурыз) 21,6%-ға ұлғайды (31).

31

Банктердің активтерінің серпіні, млрд. теңге

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

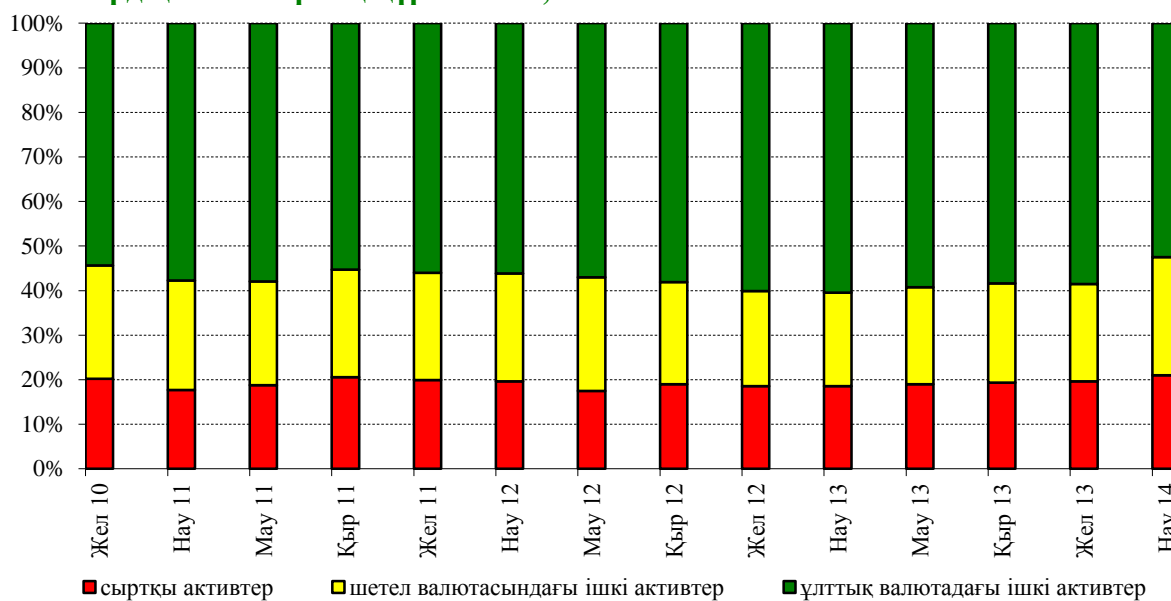
Банктердің сыртқы активтері 2014 жылғы наурызда активтердің жалпы көлемінің 21,0% иеленді немесе 4,7 трлн. теңге болды. 2013 жылғы наурызбен салыстырғанда олар 37,5%-ға көтерілді.

Сыртқы активтердің құрылымында 2014 жылғы наурызда резидент еместерге берілген кредиттер 48,9% (2013 жылғы желтоқсанда – 49,1%), резидент еместерде орналастырылған депозиттер – 27,4% (27,9%), резидент еместердің бағалы қағаздары – 5,0% (5,3%), алуға басқа да кредиттер – 18,7% (17,6%) болды.

Ішкі активтердің үлесіне 2014 жылғы наурызда 79,03% немесе 17,8 трлн. теңге тиесілі, оның ішінде ұлттық валютамен ішкі активтер 66,4% немесе 11,9 трлн. теңге, шетел валютасымен – 33,6% немесе 6,0 трлн. теңге болды. 2014 жылғы 1-тоқсанда ішкі активтер 8,7%-ға ұлғайды, оның ішінде ұлттық валютамен 1,0%-ға төмендеді, шетел валютасымен – 34,6%-ға көтерілді (32).

32

Банктердің активтерінің құрылымы, %

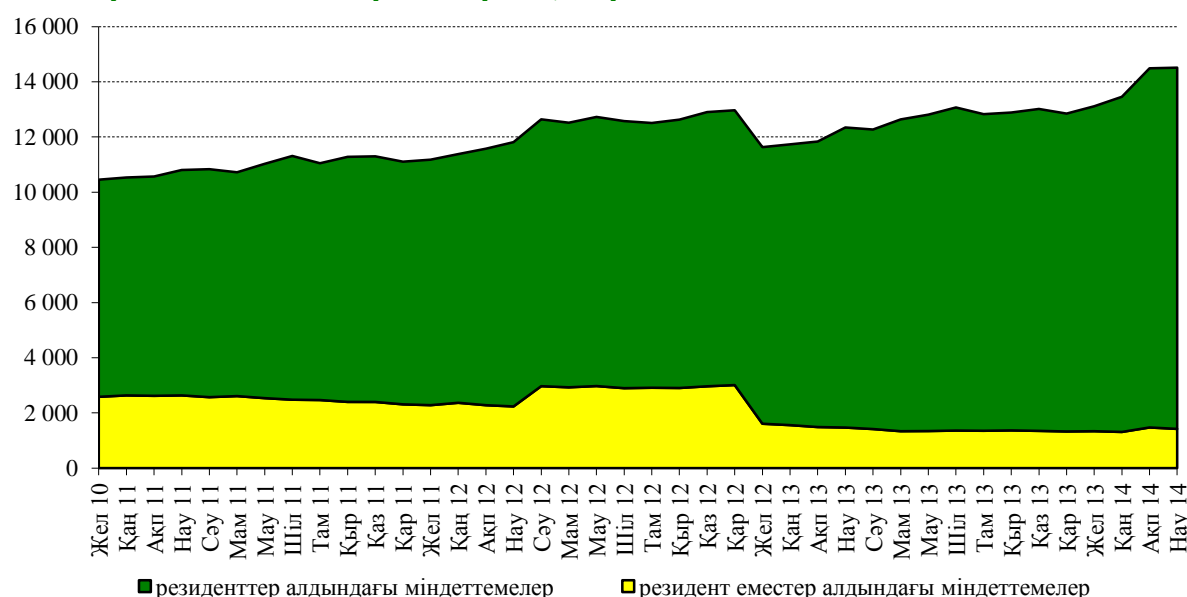
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

– Міндеттемелер

2014 жылғы 1-тоқсанда монетарлық шолуға сәйкес есептелген банктердің міндеттемелерінің жалпы сомасы 10,7%-ға ұлғайды және наурыздың аяғында 14,5 трлн. теңге болды (33).

33

Банктердің міндеттемелерінің серпіні, млрд. теңге

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Банктердің резидент емес алдындағы міндеттемелері 2014 жылғы наурызда 2014 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 1,4 трлн. теңгеге дейін (7,8 млрд. АҚШ долл.) 6,2%-ға артты, 2013 жылғы тиісті айға 3,4%-ға төмендеді. 2014 жылғы

наурыздың аяғында банктердің резидент еместер алдындағы міндеттемелері банктердің міндеттемелерінің барлық көлемінің 9,8% иеленіп отыр.

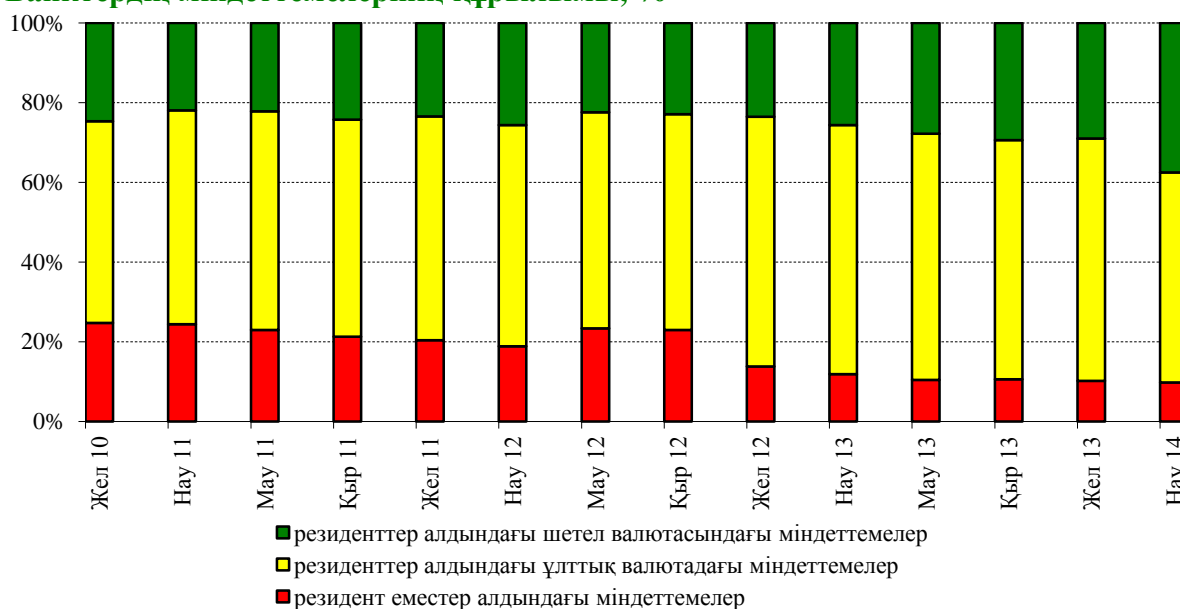
Банктердің резидент еместер алдындағы міндеттемелері құрылымында резидент еместердің депозиттері бойынша міндеттемелердің үлесі 2014 жылғы наурызда 2013 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 20,45%-дан 20,48%-ға дейін көтерілді, бағалы қағаздар бойынша міндеттемелердің үлесі 62,1%-дан 62,0%-ға дейін төмендеді, резидент еместерден алынған кредиттер, тиісінше 15,3%-дан 15,6%-ға дейін көтерілді.

2014 жылғы 1-тоқсанда резидент еместер алдындағы міндеттемелер 13,1 трлн. теңгеге дейін 11,2%-ға көтерілді, оның ішінде ұлттық валютамен міндеттемелер 7,7 трлн. теңгеге дейін 4,0% төмендеді, шетел валютасымен міндеттемелер 5,4 трлн. теңгеге дейін 43,0% өсті (34).

Осылайша, 2014 жылғы 1-тоқсанда банктердің міндеттемелер бойынша резидент еместер алдындағы міндеттемелердің ұлғаюы және резидент еместер алдындағы міндеттемелерінің төмендеуі байқалды.

34

Банктердің міндеттемелерінің құрылымы, %

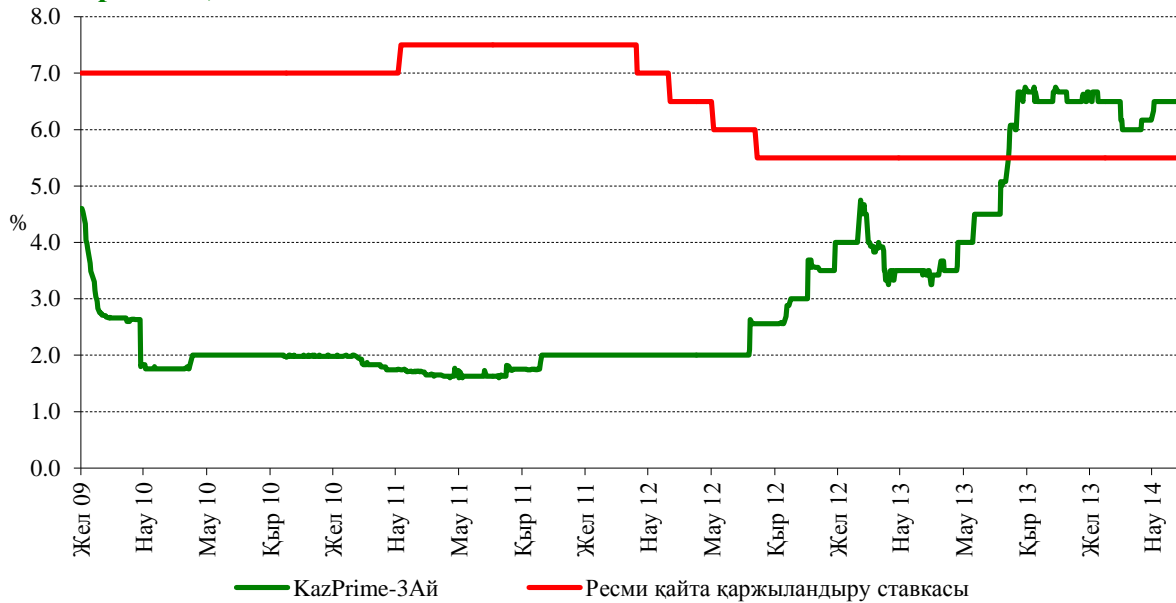
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

3.2.4. Қаржы нарығындағы мөлшерлемелер

2013 жылғы 1-тоқсанда банкаралық нарықта мөлшерлемелер деңгейінің артуы байқалды.

KazPrime индикаторы орташа алғанда 2013 жылғы 4-тоқсанға 6,57%-дан орташа алғанда 2014 жылғы 1-тоқсанда 6,24%-ға дейін төмендеді. Бұл ретте 2014 жылғы наурыздың аяғында 2013 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда индикатордың деңгейі өзгерген жоқ – 6,50% (35).

KazPrime индикаторының серпіні және ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесі, %

Дерек көзі: Қазақстан Қор Биржасы, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Автоматты РЕПО секторында мөлшерлемелер деңгейінің артуы байқалды.

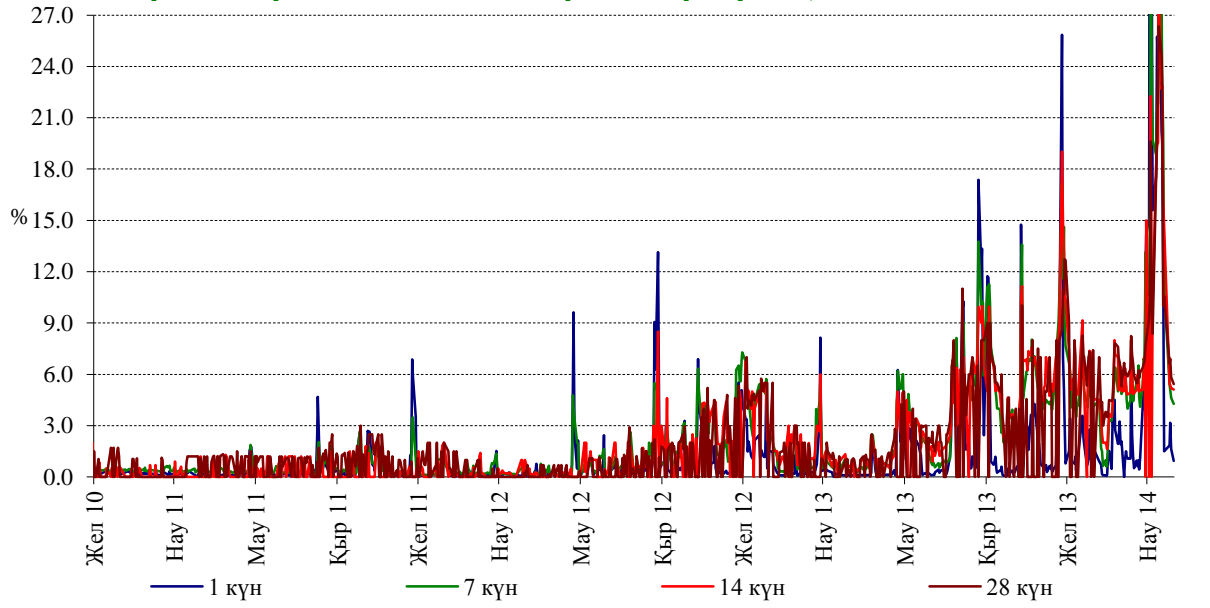
Автоматты РЕПО секторында 1 күндік операциялар бойынша орташа алынған мөлшерлеме 2014 жылғы 1-тоқсанда өсті және 11,17% (2014 жылғы 1-тоқсанда – 3,18%) болды. Бұл ретте оның ең жоғары деңгейі 71,65%, ал ең төменгі деңгейі – 0,07% болды.

2014 жылғы 1-тоқсанда 7 күндік РЕПО операциялары бойынша мөлшерлемелердің ауытқулары 0,6%-дан 33,49%-ға дейін болды (жалпы осы кезеңде орташа алынған мөлшерлеме 8,78% болды), 14 күндік РЕПО операциялары бойынша – 1,63% - 28,97% (жалпы осы кезеңде орташа алынған мөлшерлеме 7,73% болды), 28 күндік РЕПО операциялары бойынша – 3,0% - 26,35% (жалпы осы кезеңде орташа алынған мөлшерлеме 9,03% болды) аралығындағы диапазонда өтті (36).

Автоматты РЕПО секторындағы мәмілелер көлемі 2014 жылғы 1-тоқсанда өткен тоқсанмен салыстырғанда 23,0%-ға төмендеді.

36

РЕПО операциялары бойынша мөлшерлемелер серпіні, %

Дерек көзі: Қазақстан Қор Биржасы

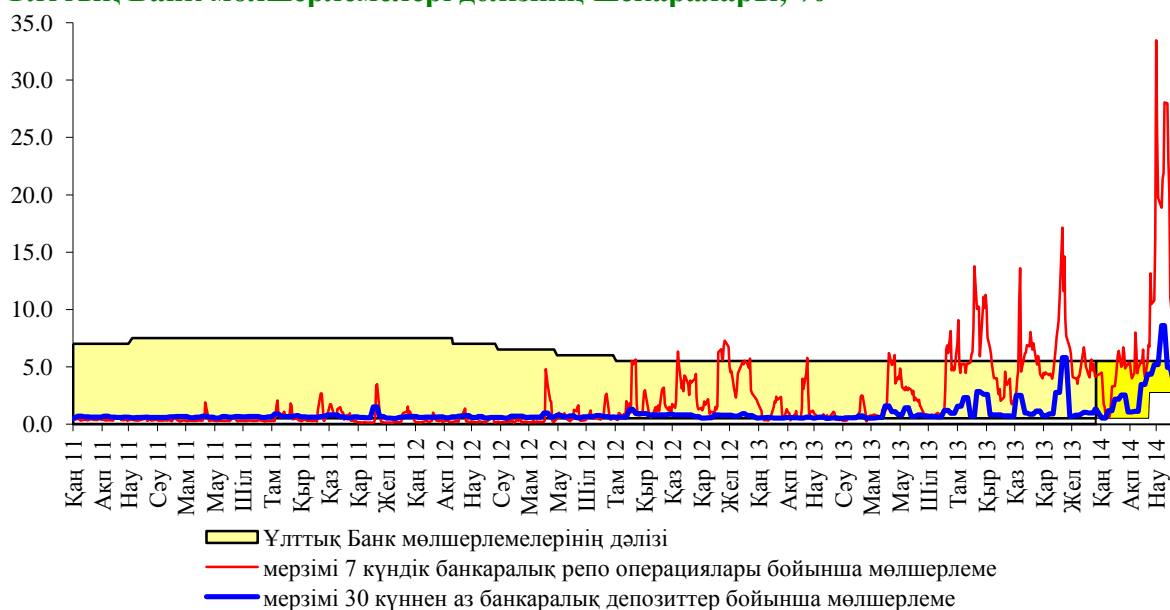
4. Ақша-кредит саясатының құралдары мен операциялары

2014 жылғы 1-тоқсанда Ұлттық Банктің мөлшерлемелер дәлізі өзгерді. Ресми қайта қаржыландыру мөлшерлемесі жылдық 5,5% деңгейінде сақталды. 2014 жылғы ақпанда Ұлттық Банк 1 ай мерзімге депозиттер тарту бойынша операцияларды тоқтата тұру туралы шешім қабылдады, мерзімі 7-күндік депозиттер бойынша мөлшерleme 0,5%-дан 2,75%-ға дейін ұлғайды.

2014 жылғы 1-тоқсанда еркін теңгелік өтімділік көлемінің төмендеуі аясында, әсіресе әрбір тоқсанның екінші айына келетін салықтық төлемдер кезеңінде ақша нарығындағы құбылмалылықтың күшеюі байқалды. Бұл 2014 жылғы ақпан-наурызда пайыздық мөлшерлемелер серпінінде күрт өзгеруге тап болды. Орташа алғанда мерзімі 30 күнге дейінгі банкаралық депозиттер бойынша орташа алынған мөлшерleme 2014 жылғы 1-тоқсанда 1,54%-дан 2014 жылғы 1-тоқсанда 3,14%-ға дейін ұлғайды. Мерзімі 7-күндік банкаралық РЕПО операциялары бойынша орташа алынған мөлшерleme 2014 жылғы 1-тоқсандағы 6,67%-дан 2014 жылғы 1-тоқсанда 8,78%-ға дейін өсті (37).

37

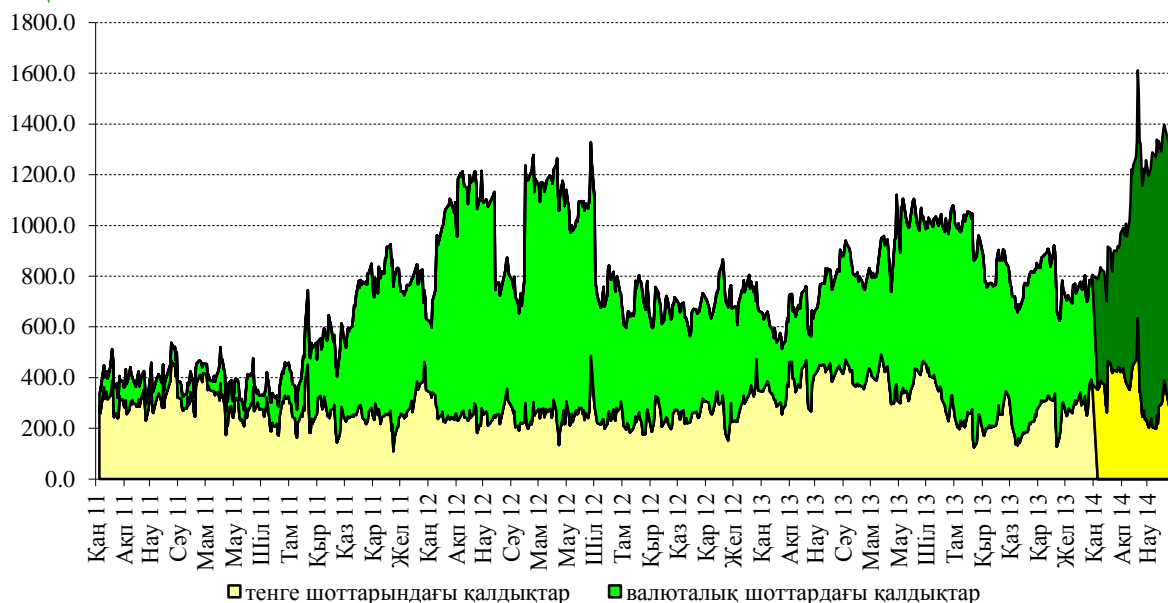
Ұлттық Банк мөлшерлемелері дәлізінің шекаралары, %

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2014 жылғы 1-тоқсанда банктердің корреспонденттік шоттарындағы қалдық серпіні Ұлттық Банкте түрлі бағытта болды. Банктердің ұлттық валютамен корреспонденттік шоттарындағы қалдықтары 2014 жылғы ақпанның ортасына дейін өсті, одан әрі олардың біртіндеп төмендеуі байқалды. Банктердің шетел валютасымен корреспонденттік шоттарындағы қалдықтар кезең бойы біртіндеп ұлғайды. Жалпы ұлттық валютамен корреспонденттік шоттардағы қалдық көлемі 2014 жылғы наурыздың аяғында 2013 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 9,9%-ға төмендеді, шетел валютасымен – 2,3 есеге ұлғайды (38).

Банктердің Ұлттық Банктегі корреспонденттік шоттардағы қалдықтары, млрд. теңге

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

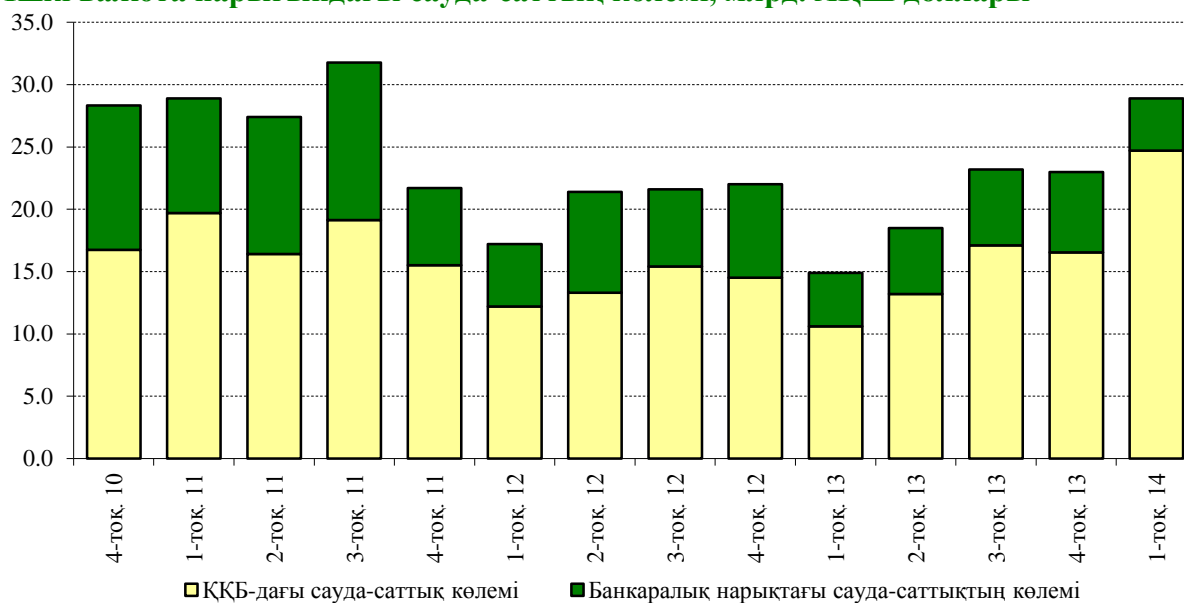
4.1. Ішкі валюта нарығындағы интервенциялар

2014 жылғы 1-тоқсанда Қазақстан қор биржасының валюта сегментінде және банкаралық валюта нарығында сауда-саттықтың жалпы көлемі 2013 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 25,7% ұлғайып 28,9 млрд. АҚШ долларын құрады.

Қазақстан қор биржасында доллармен позицияда биржалық сауда көлемі 2013 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 49,4% өсті және 24,7 млрд. АҚШ долл. құрады (Қазақстан қор биржасында сауда-саттықтың нетто-көлемі 67% брутто-көлем). Биржадан тыс валюта нарығында 2014 жылғы 1-тоқсандағы операция көлемі алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда 35,1% төмендеді және 4,2 млрд. АҚШ долл. құрады (39).

39

Ішкі валюта нарығындағы сауда-саттық көлемі, млрд. АҚШ доллары

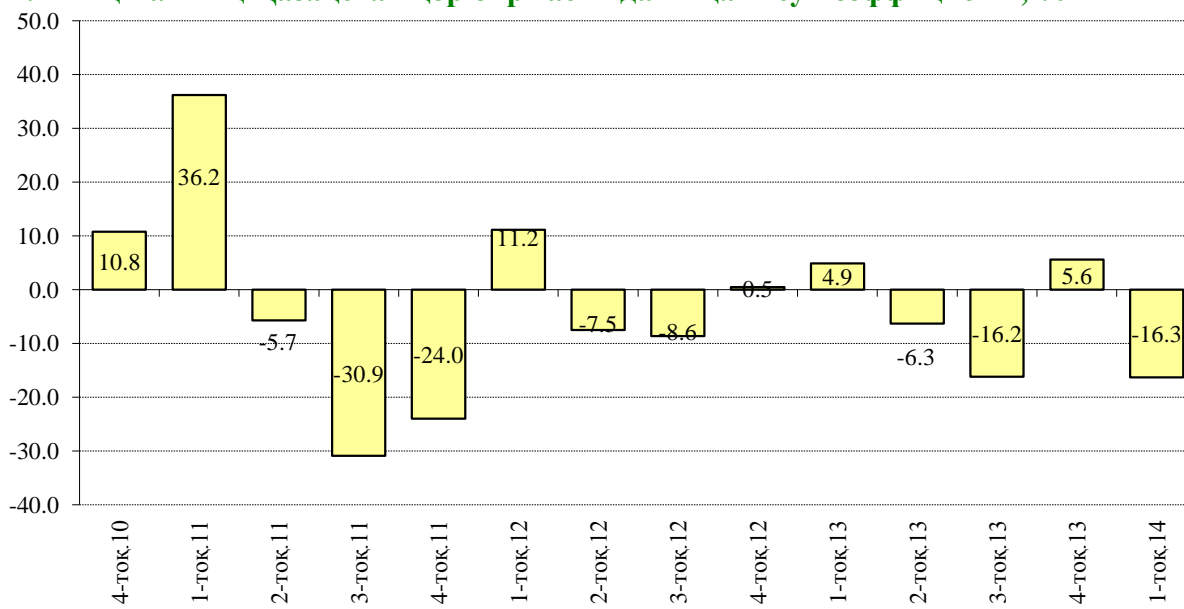

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2014 жылғы 1-тоқсанның қорытындысы бойынша Ұлттық Банктің Қазақстан қор биржасына қатысу коэффициенті 16,3% (2013 жылғы 4-тоқсанда ол 5,6% болған) (40). Осылайша, 2014 жылғы 1-тоқсанда Ұлттық Банк ішкі валюта нарығында шетел валютасын басымды сатушы болып табылған.

40

Ұлттық Банктің Қазақстан қор биржасындағы қатысу коэффициенті, %

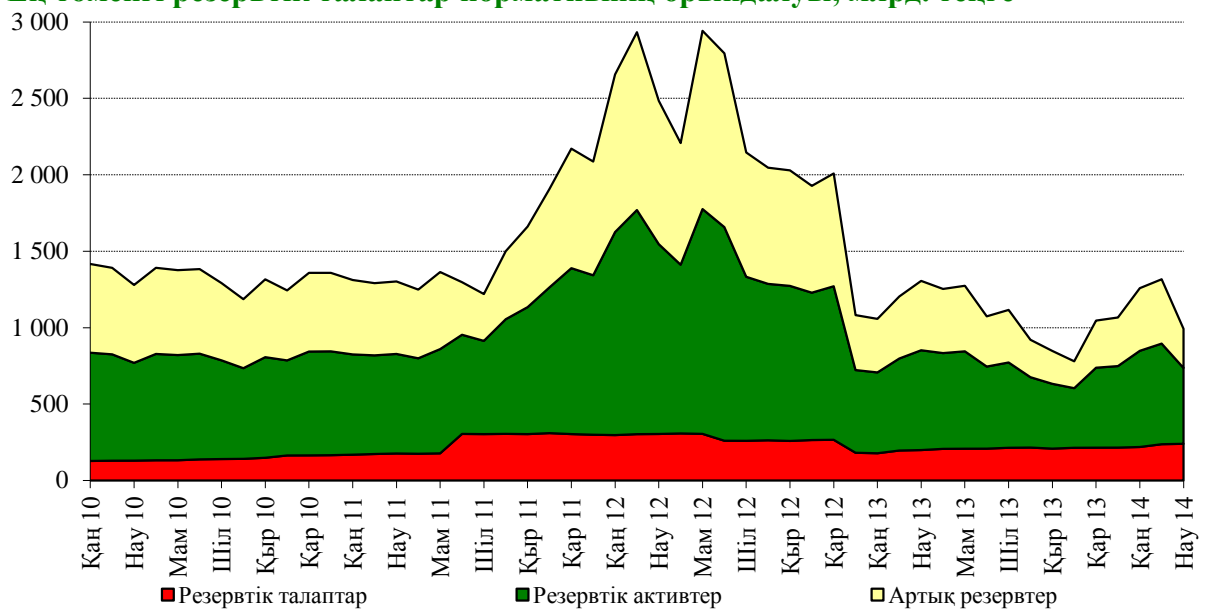

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

4.2. Ең төменгі резервтік талаптар

2014 жылғы қаңтар-наурыз үшін резервтік активтер резервтеудің қажетті көлемінен орташа алғанда 2,6 есе (2013 жылғы 4-тоқсанда – 2,3 есе, 2013 жылғы 1-тоқсанда – 3,1 есе) асып кетті (41).

Ең төменгі резервтік талаптар нормативінің орындалуы, млрд. теңге

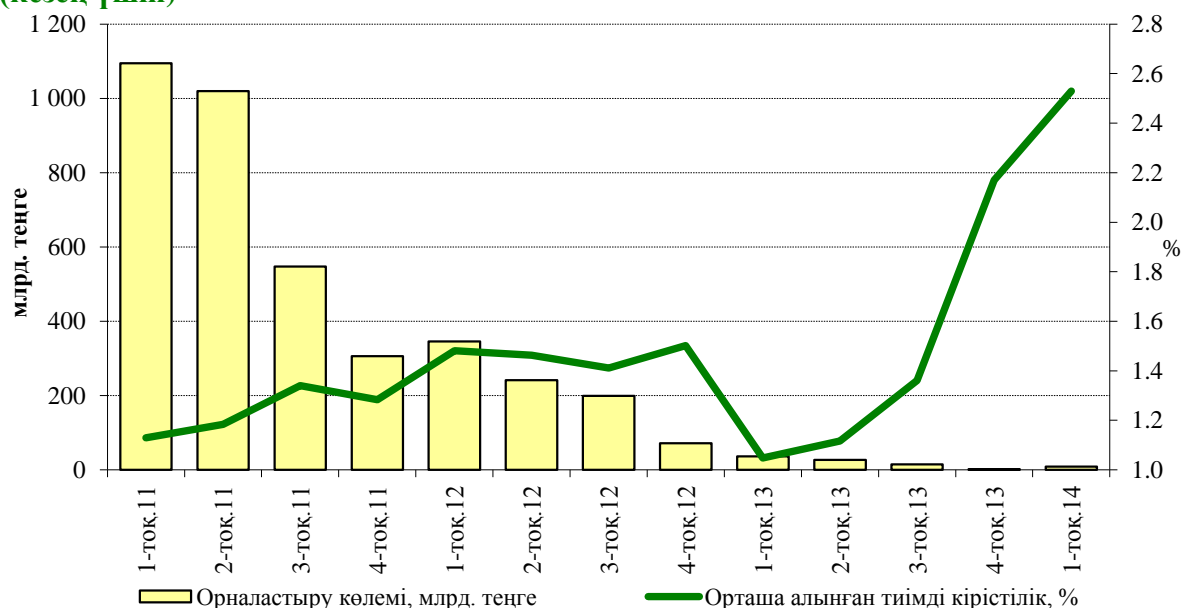
Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

4.3. Ашық нарық операциялары

2014 жылғы 1-тоқсанда Ұлттық Банктің қысқа мерзімді ноттарына банктер тарапынан сұраныс төмен болып қалып отырды. Осы кезеңде тек 2 аукцион өтті (2014 жылғы қаңтарда), аукционда жалпы көлемінде 8,9 млрд. теңге 3 және 6 айлық қысқа мерзімді ноттар орналастырылды. Шығарылған қысқа мерзімді ноттардың көлемі 2014 жылғы 1-тоқсанда 2013 жылғы 4-тоқсанмен салыстырғанда 4,5 есе ұлғайды. Орналастырылатын ноттар бойынша орташа алынған кірістілік 2013 жылғы қазанда 2,17%-дан 2014 жылғы қаңтарда 2,53%-ға дейін өсті (42).

42

Қысқа мерзімді ноттарды орналастыру көлемі және олар бойынша кірістілік (кезең үшін)

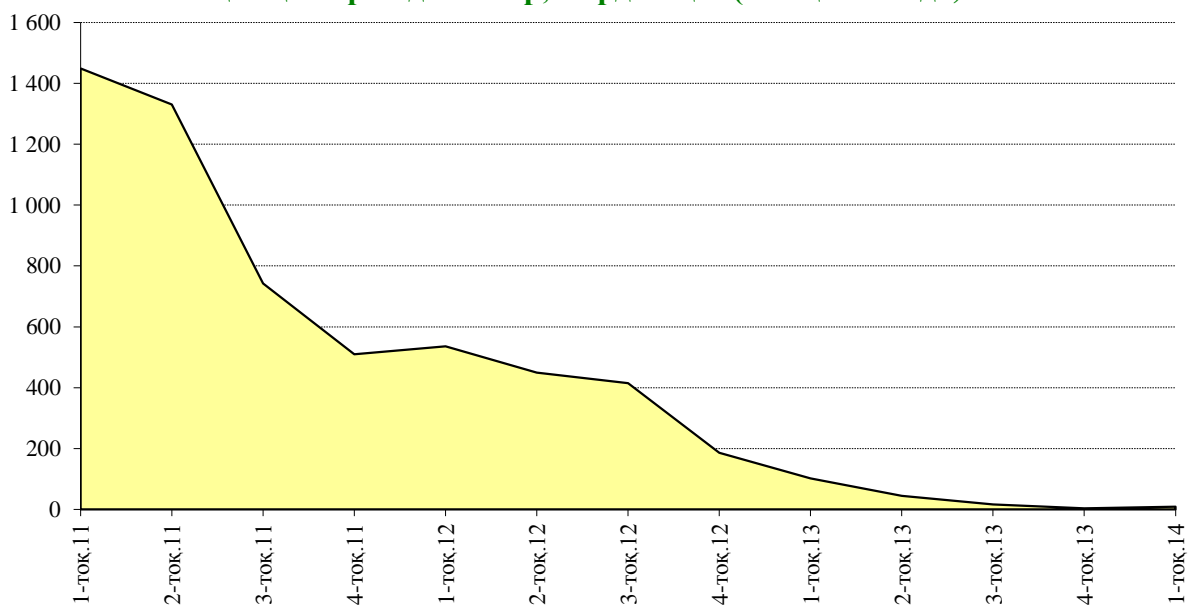

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2014 жылғы наурыздың аяғында айналымдағы қысқа мерзімді ноттардың көлемі 8,9 млрд. теңге болады, бұл 2013 жылғы желтоқсанның аяғындағы көлемнен 2,5 есе көп (43).

43

Айналыстағы қысқа мерзімді ноттар, млрд. теңге (кезең аяғында)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

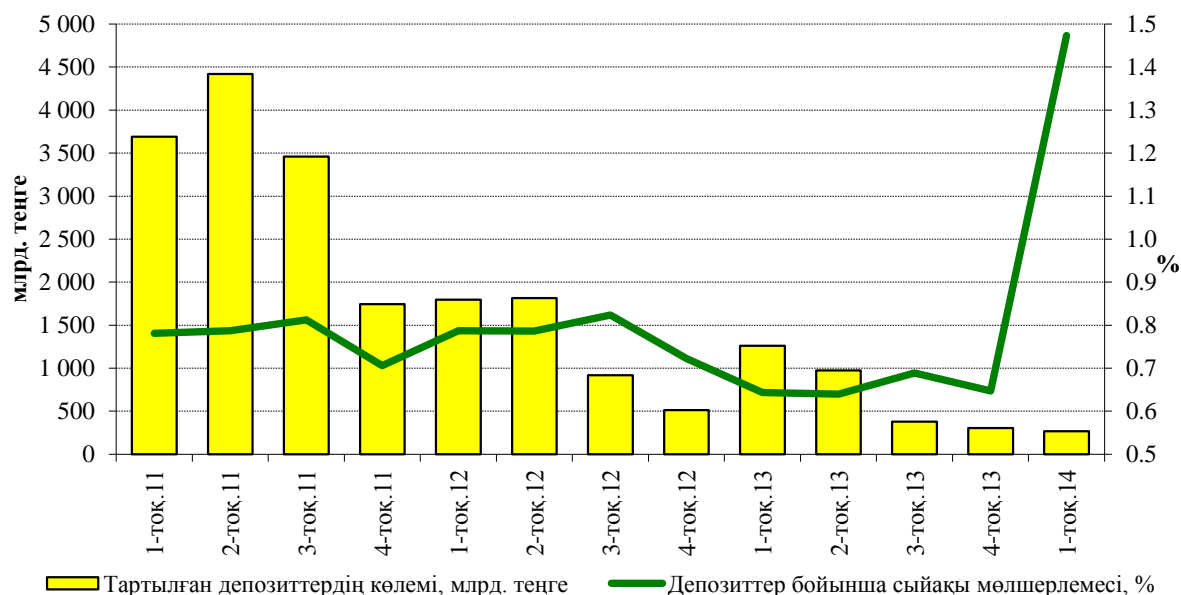
4.4. Тұрақты механизмдер

2014 жылғы 1-тоқсанда алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда банктерден тартылған депозиттердің көлемі азайған. Бұл ретте банктерден депозиттер тартудың барынша көп көлемі қаңтарда тіркелген. Жалпы, 2014 жылғы 1-тоқсанда 267,3 млрд. теңге сомаға депозит тартылған, бұл 2013 жылғы 4-тоқсандағы көлемнен 12,1% аз және 2013 жылғы 1-тоқсанмен салыстырғанда 4,7% есе аз.

Депозиттер бойынша сыйақының орташа мөлшерлемесі 2013 жылғы 4-тоқсанда 0,65%-дан 2014 жылғы 1-тоқсанда 1,47%-ға дейін өсті (44), бұл 2014 жылғы ақпанның аяғында 7 күндік депозиттер бойынша мөлшерлемелердің 0,5%-дан 2,75%-ға дейін артуынан болды. Ұлттық Банктің 1 айлық депозиттерді тоқтату және 7 күндік депозиттер бойынша мөлшерлемені арттыру туралы қабылдаған шешімі аясында 2014 жылғы наурызда 2014 жылғы ақпанмен салыстырғанда депозиттерді тарту көлемі 1,8 есе ұлғайды.

44

Ұлттық Банк тартқан депозиттер бойынша сыйақы көлемі және мөлшерлемелері (кезең ішінде)

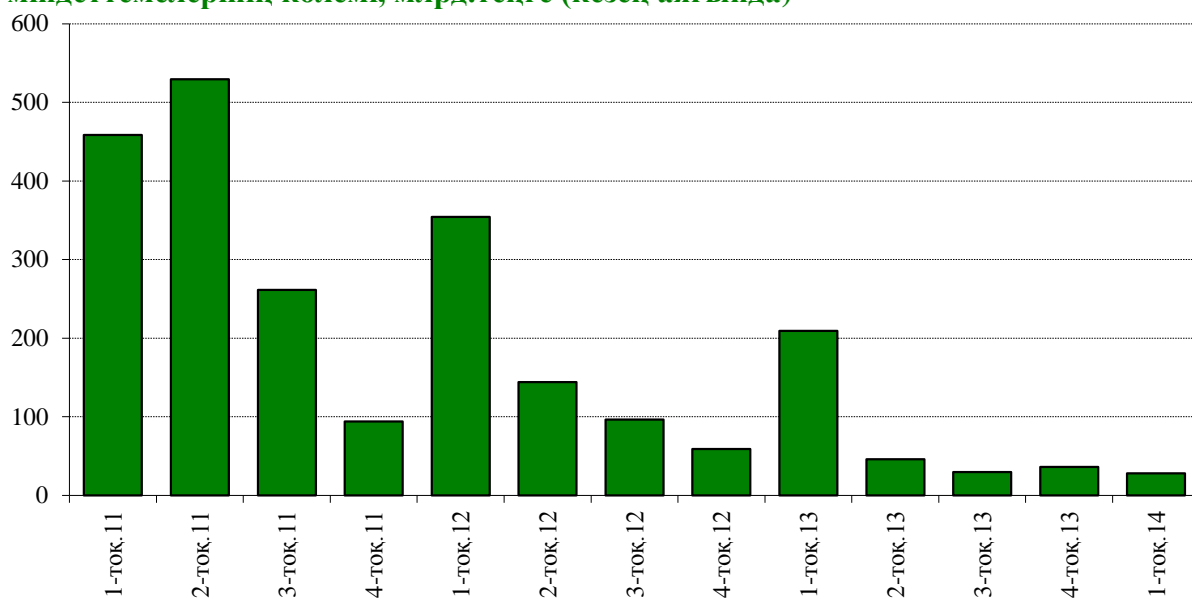

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2014 жылғы 1-тоқсанда банктердің депозиттері бойынша Ұлттық Банктің өтелмеген міндеттемелерінің көлемі төмендеді. 2014 жылғы наурыздың қорытындысы бойынша банктердің Ұлттық Банктегі депозиттері бойынша өтелмеген берешек көлемі 28,0 млрд. теңге болды, бұл 2013 жылғы желтоқсанның аяғындағы көлеммен салыстырғанда 22,2 есе аз (45).

45

Ұлттық Банктің банктерден тартылған депозиттері бойынша өтелмеген міндеттемелерінің көлемі, млрд.теңге (кезең аяғында)

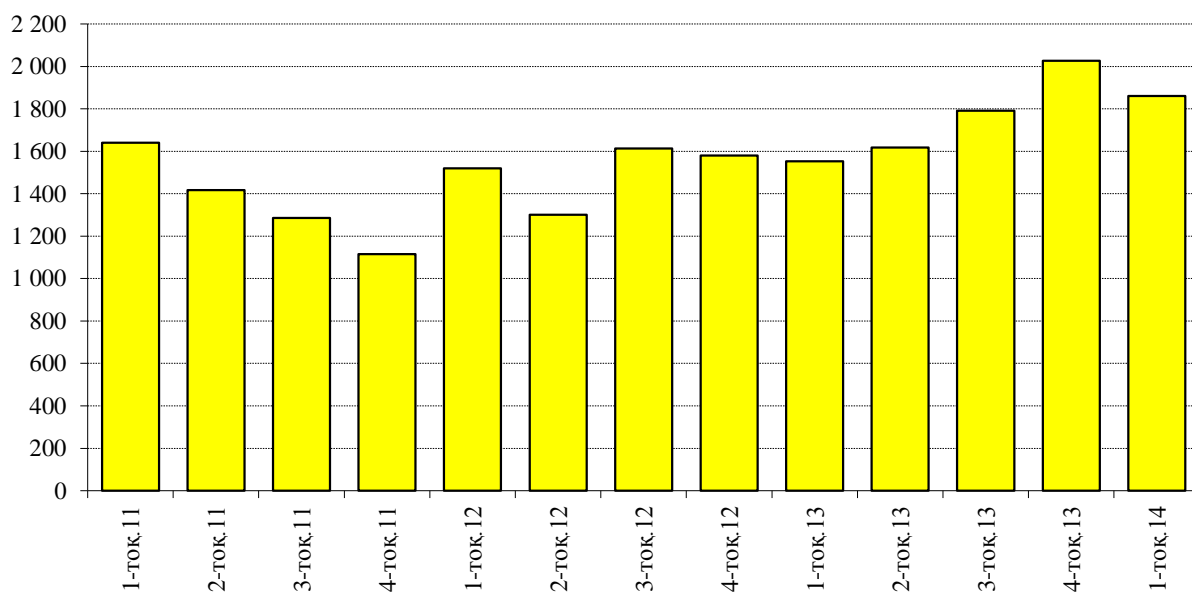

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

Ұлттық Банк айықтыру операцияларын жүргізумен қатар 2014 жылғы 1-тоқсанда банктік секторға қайта қаржыландыру қарыздары арқылы қысқа мерзімді теңгемен өтімділік ұсынуды жалғастырды. 2014 жылғы 1-тоқсанда қайта қаржыландыру қарыздарының жалпы көлемі 1,9 трлн. теңге болды. Осы операциялардың көлемі өткен тоқсанмен салыстырғанда 8,2%-ға азайды (46).

46

Ұлттық Банктің қайта қаржыландыру қарыздарының көлемі, млрд. теңге (кезең ішінде)

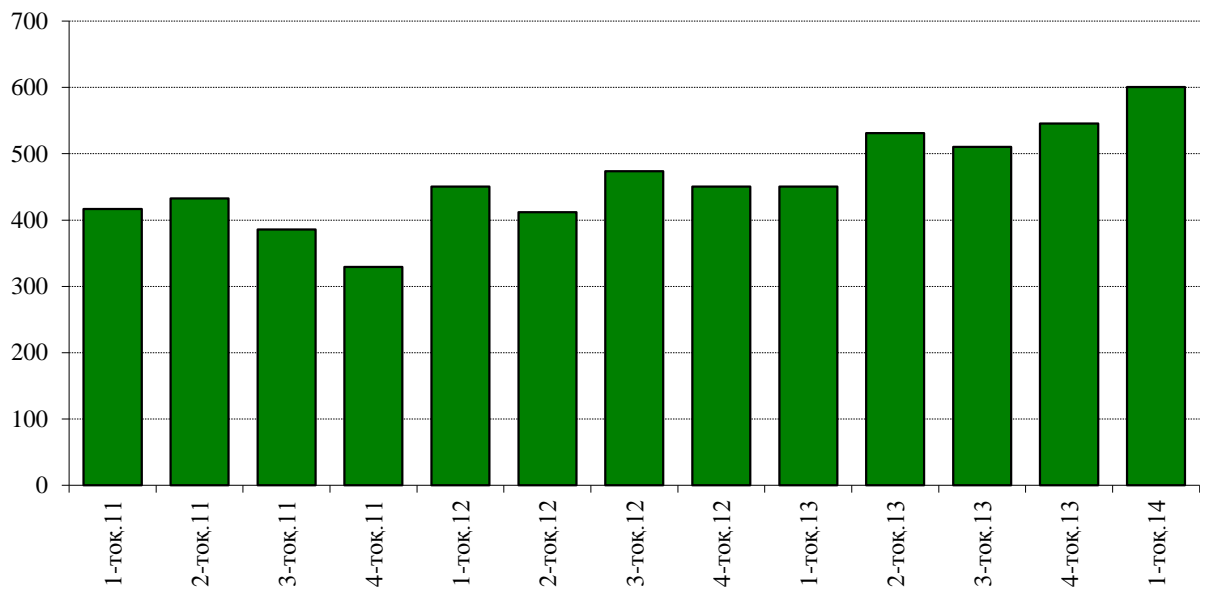

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

2014 жылғы наурыздың аяғында қайта қаржыландыру қарыздары бойынша өтелмеген берешек көлемі 600,4 млрд. теңгені құрады (47).

47

Ұлттық Банктің қайта қаржыландыру қарыздары бойынша өтелмеген міндеттемелерінің көлемі, млрд. теңге (кезең аяғында)

Дерек көзі: Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі